

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

СУМЕЦЬ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ

УДК 65.012.34 : 338. 439. 003. 13

**ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ
ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН **Ульянченко Олександр Вікторович**, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, завідувач кафедри виробничого менеджменту та агробізнесу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор **Варченко Ольга МIRONІВНА**, Навчально-науково-дослідний інститут економіки і бізнесу Білоцерківського національного аграрного університету МОН України, директор

доктор економічних наук, професор **Пугачов Микола Іванович**, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН України, заступник директора з наукової роботи

доктор економічних наук, професор **Перебийніс Василь Іванович**, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», завідувач кафедри бізнес-адміністрування та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Захист відбудеться 04 березня 2016 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, ауд. А-311.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного університету харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий 02 лютого 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.М. Петухова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливою ланкою агропродовольчого комплексу України нині визнано олійно-жирову галузь, яка є однією із провідних у харчовій індустрії. Для країни галузь є бюджетно-формуючою і має стратегічне значення в забезпеченні продовольчої і енергетичної безпеки. Розвиток цієї галузі має великі перспективи як з точки зору забезпечення внутрішніх потреб на олійну продукцію, так і задоволення попиту в ній зовнішнього ринку. Це відбувається внаслідок переорієнтації в структурі харчування населення економічно розвинених країн із тваринних жирів на рослинні жири та олію, зростання загальної чисельності населення планети та збільшення використання олії для технічних потреб. Проте економічне зростання олійно-жирової галузі вимагає пошуку дієвих заходів щодо підвищення ефективності функціонування її підприємств.

Світовою практикою доведено, що одним із найбільш радикальних практичних інструментів забезпечення належної економічної ефективності господарювання підприємств є використання ними логістичного підходу. Рівень його реалізації кожним окремим підприємством у першу чергу буде визначатись компетенцією керівників і менеджерів саме в плануванні, організації, здійсненні й подальшому розвитку логістичної діяльності (ЛД), яка надасть можливість насамперед скоротити значні втрати продукції у процесі її виробництва, зберігання й транспортування. За оцінками експертів при виробництві олійних культур тільки від недосконалої організації і недостатньо ефективного функціонування логістичних систем (ЛС) сільськогосподарські підприємства втрачають від 10 до 15 % зібраного врожаю, а у процесі переробки олійної сировини зазначені витрати на олійнодобувних підприємствах збільшуються ще на 5–7 %. У цілому ж агропродовольчий комплекс України від незадовільної організації на підприємствах ЛД за обережними оцінками втрачає біля 3,5 млрд грн щорічно. Проте, незважаючи на наведену статистику, логістичний підхід поки що не отримав належного застосування на підприємствах агропродовольчого комплексу і, зокрема олійно-жирової галузі. Це зумовлено відсутністю належної загальноприйнятої концепції ЛД суб'єктів господарювання агроринку та відповідного теоретико-методичного забезпечення її організації й ефективного здійснення.

Вагомий внесок у дослідження проблем логістичної діяльності підприємств, фірм і компаній зробили провідні закордонні вчені Дональд Дж. Бауерсокс і Дейвід Дж. Клосс, Джеймс С. Джонсон, Дональд Ф. Вуд, Деніел Л. Вордлоу, Поль Р. Мерфі-мол., М. Кристофер, Ч. Сковронек і З. Саріуш-Вольський, Джеймс Р. Сток, Дуглас М. Ламберт, Д. Уотерс, Дж. Шапіро, А. Альбеков, Б. Анікін, А. Гаджинський, В. Гудков, О. Долгов, В. Лукінський, Л. Міротін, Н. Моїсеєва, І. Ташбаєв, Ю. Неруш, В. Сергєєв, А. Смєхов, С. Уваров, О. Черновалов. Важливу роль у дослідженні проблематики логістичної діяльності та її впливу на результати господарювання підприємств різної галузевої належності відіграють праці сучасних вітчизняних науковців, зокрема В. Алькеми, О. Бакаєва, Н. Коніщевої, Т. Косаревої, Є. Крикавського, Р. Ларіної, М. Окландера, Я. Олійника, Ю. Пономарьової, О. Посилкіної, Т. Скоробогатової, К. Танькова, А. Ткачової, О. Тридіда, О. Ульянченко, Н. Чорнописької, Н. Чухрай, Л. Шевців

та ін. Питаннями впровадження логістичної концепції в практику господарювання агропідприємств займалися відомі науковці Т. Боровик, Т. Божидарнік, О. Варченко, О. Величко, О. Гуторов, А. Даниленко, В. Перебийніс, О. Попов, М. Пугачов, І. Смирнов, Н. Струк, О. Шубравська й ін.

Разом із тим, існуючі концептуальні, науково-методологічні та практичні напрацювання щодо логістичної діяльності, зокрема для підприємств олійно-жирової галузі, на цей час характеризуються певною фрагментарністю, відсутністю системності, уніфікованості та універсальності. Потребують фактично нового розгляду наукові підходи до формування методологічних засад здійснення і подальшого розвитку ЛД на галузевих підприємствах, розроблення методичного забезпечення визначення пріоритетів цього виду діяльності та оцінки її результативності й економічної ефективності. Все це підтверджує актуальність теми дисертаційної роботи, її логічно-структурну будову, мету та завдання, предмет, об'єкт і наукову новизну одержаних результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження відповідає Програмі розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 р., що розроблена Міністерством аграрної політики та продовольства України, та завданням стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 р., ухваленої Департаментом агропромислового розвитку Харківської обласної Державної адміністрації.

Дисертаційна робота виконана в межах наукової теми Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: «Формування механізму інноваційного розвитку та підвищення ефективності виробництва в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0110U006613), де особисто автором розроблено систему інформаційного забезпечення управління потоками відходів на підприємствах олійно-жирової галузі; наукової теми Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету: «Формування методично-організаційних засад побудови обліку, звітності та інформаційно-аудиторських послуг аграрних формувань» (номер державної реєстрації 0111U001529), у межах якої автором розроблено методичний підхід до визначення витрат на виконання функціональних видів логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу; наукової теми Національної металургійної академії України: «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (номер державної реєстрації 0107U001146), де особисто автором досліджено і уточнено категорію «логістична діяльність» інтегрованого об'єднання підприємств, а також доведено, що логістичний менеджмент є підґрунтям ефективного здійснення логістичної діяльності; наукової теми Інституту тваринництва НААН України: «Розробка моделі та структури логістичної системи сільськогосподарських підприємств для підвищення ефективності виробництва продукції скотарства» (номер державної реєстрації 0114U000167), де особисто автором розроблено методичний підхід щодо оцінки результативності й економічної ефективності логістичної діяльності підприємств галузі; наукової теми Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва: «Теоретико-методологічне забезпечення підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та розвиток земельних відносин» (номер державної реєстрації 0111U005800), у межах якої особисто автором розроблено

методичний підхід до визначення результативності функціонування підрозділів логістики виробничих підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методологічних засад логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі з урахуванням методичного забезпечення оцінки її результативності й економічної ефективності та надання практичних рекомендацій щодо їх використання. Досягнення поставленої мети зумовило постановку та вирішення таких завдань:

- узагальнити результати еволюції логістики та поглибити наукові уявлення про її сутність і значущість для практики господарювання виробничих підприємств та здійснити аналіз чинників розвитку агрологістики, їх ранжування і розробити класифікацію;

- виконати критичний аналіз логістичної діяльності виробничих підприємств і визначити економічну природу цього виду діяльності та узагальнити сучасні підходи до її оцінки;

- розглянути методологічні засади здійснення логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі, її види і розробити їх класифікацію;

- розглянути методологічні засади й особливості побудови логістичної системи виробничих підприємств і організації на них логістичного менеджменту та визначити його детермінанти і зони впливу на ефективність логістичної діяльності;

- дослідити сутність логістичних витрат і визначити місця й послідовність їх утворення та реєстрації при виконанні виробничо-господарського процесу на підприємствах олійно-жирової галузі й удосконалити класифікацію вказаних витрат;

- встановити чинники впливу середовища на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі та здійснити їх систематизацію;

- визначити і проаналізувати структуру логістичних витрат та встановити їх зв'язок з основними показниками господарювання виробничих підприємств;

- здійснити оцінку пріоритетності видів логістичної діяльності й дальшого їх розвитку для підприємств олійно-жирової галузі;

- розробити теоретичні засади формування системи показників оцінки логістичної діяльності й методичні підходи до визначення її результативності й економічної ефективності та оцінювання загальних поточних логістичних витрат підприємства;

- формалізувати систему реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат та визначити її склад і структуру з урахуванням специфіки логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі;

- розробити систему інформаційного забезпечення управління потоками відходів на підприємствах олійно-жирової галузі з урахуванням особливостей процесів їх утилізації і знищення;

- удосконалити методичні підходи до визначення ефективності інвестицій в логістичну систему і оцінки впливу оборотних активів на підвищення економічного ефекту логістичної діяльності виробничих підприємств.

Об'єкт дослідження – логістична діяльність підприємств олійно-жирової галузі.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних і методологічних засад розвитку і оцінки логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі в сучасних умовах.

Методи дослідження. *Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, концептуальні положення й результати фундаментальних досліджень вітчизняних та закордонних науковців з питань теорії і практики застосування логістики в діяльності суб'єктів господарювання. Вирішення поставлених у дисертації завдань здійснено з використанням сучасних загальнонаукових та спеціальних методів: абстрактно-логічного (для теоретичних узагальнень результатів наукового пошуку і формулювання висновків); порівняльно-історичного (для дослідження еволюції логістики та поглиблення наукового уявлення про її сутність); економіко-статистичного (для визначення динаміки зміни основних оціночних показників господарювання підприємств); індуктивно-дедуктивного (для формування системи показників оцінки ЛД й розробки дерев цілей для вирішення проблеми підвищення ефективності визначеного виду діяльності); аналізу та синтезу (для виявлення впливу логістичних витрат на основні показники діяльності підприємств); SWOT-аналізу (для оцінки середовища галузі й встановлення чинників впливу на ЛД); монографічного (для поглиблення вивчення особливостей логістичної діяльності підприємств ОЖГ); експертних оцінок (для встановлення чинників, що найбільш впливають на господарську і логістичну діяльність підприємств); аналізу ієрархій (для встановлення пріоритетних напрямів ЛД); розрахунково-аналітичного (для аналізу складу і структури логістичних витрат); економіко-математичного моделювання (для побудови моделей визначення ефективності інвестицій в ЛС та оцінки впливу оборотних активів на економічну ефективність ЛД); кластерного аналізу і методу дендрита (для оцінки чинників, що зумовлюють необхідність поліпшення та дальшого розвитку ЛД на підприємствах ОЖГ); графічного моделювання (для розробки методичного підходу до визначення максимально можливого обсягу витрат на логістичну діяльність).*

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційна статистика Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, статистична та фінансова звітність підприємств олійно-жирової галузі, ресурси мережі Інтернет, наукові праці вітчизняних та закордонних учених, матеріали періодичних видань, інші довідково-інформаційні джерела.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретико-методологічних засад здійснення й розвитку логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі та методичного забезпечення оцінки результативності й економічної ефективності цього виду діяльності, які в сукупності вирішують важливу наукову проблему. Результати дослідження, що містять наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

– запропоновано теоретико-методологічний підхід щодо подальшого розвитку логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі з урахуванням потенційних можливостей одночасного удосконалення їхніх

логістичної системи і системи логістичного менеджменту та неодмінного запровадження реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, реалізація якого дозволяє забезпечити належний рівень організації та ефективності здійснення визначеного виду діяльності з урахуванням галузевої специфіки функціонування підприємств і ситуації, що склалась на ринку;

– запропоновано методичний підхід до оцінювання логістичної діяльності, що дозволяє проводити оцінку її результативності й економічної ефективності на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях управління логістикою на виробничих підприємствах олійно-жирової галузі, а також визначати вплив вказаної діяльності на фінансовий результат їх господарювання;

– розроблено методичний підхід до реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, що надасть можливість ґрунтовно і оперативно виконувати їх облік, формувати і своєчасно коригувати логістичний бюджет, управляти логістичними витратами та оцінювати економічну доцільність здійснення окремих видів логістичної діяльності виробничих підприємств олійно-жирової галузі;

– розроблено системний підхід до інформаційного забезпечення управління потоками виробничих і побутових відходів підприємств олійно-жирової галузі, яка враховує специфіку їх функціонування і дозволяє істотно підвищити ефективність процесу утилізації виробничих відходів та створити належне підґрунтя для реєстрації, аналізу й контролю витрат на відповідні види логістичної діяльності;

удосконалено:

– методичний підхід до визначення загальних поточних логістичних витрат, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на деталізації вказаних витрат за видами логістичної діяльності, що стосуються наявних фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, які виконують відповідні підрозділи підприємств при здійсненні виробничо-господарського процесу;

– методичний підхід до визначення пріоритетності здійснення видів логістичної діяльності та їх дальшого розвитку, який, на відміну від раніше запропонованих, побудований з урахуванням специфіки здійснення виробничо-господарського процесу підприємств олійно-жирової галузі та використання методу аналізу ієрархій;

– методичні підходи до визначення ефективності інвестицій в логістичну систему та оцінки впливу оборотних активів на підвищення економічного ефекту логістичної діяльності виробничих підприємств, які, на відміну від існуючих, спираються на прирістні оцінки витрат і результатів;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні засади логістики та наукові уявлення про її сутність і значущість, які, на відміну від існуючих, враховують наявний рівень розвитку і специфіку олійно-жирової галузі та визначеного сегменту ринку, що надає можливість підвищити економічну ефективність господарювання підприємств, забезпечити своєчасність доставки продукції споживачам і належний рівень якості їх обслуговування;

– визначення ключових понять «агрологістика», «логістична діяльність», «логістичні витрати», які, на відміну від існуючих, пропонується розглядати: як науково-практичний напрям у системі менеджменту суб'єктів господарювання

агроринку, що надає можливість підвищення економічної ефективності їх діяльності за рахунок скорочення внутрішньофірмових витрат, пов'язаних з виконанням логістичних операцій і процесів при виробництві, зберіганні та переміщенні агропродукції й інформації про неї на визначеному логістичному полігоні в установлених часових межах, та забезпечення своєчасного обслуговування споживачів і належного рівня його якості; як напрям господарської діяльності, пов'язаний з плануванням, організацією, управлінням та контролем матеріальних потоків і відповідної їм інформації та логістичних активностей при виконанні процесів постачання на підприємство необхідних ресурсів, виробництва продукції, її розподілу і збуту, утилізації і знищення відходів; як витрати на виконання у межах логістичної системи підприємства всіх логістичних активностей, що пов'язані безпосередньо з логістичними потоками у просторі й часі;

- методичний підхід до оцінки чинників впливу на розвиток агрологістики і активізацію логістичної діяльності, який, на відміну від існуючих, заснований на сукупному використанні можливостей експертного опитування і кластерного аналізу, що дозволяє об'єктивно визначити пріоритети для забезпечення процесів планування та організації цієї діяльності з урахуванням специфіки господарювання підприємств олійно-жирової галузі;

- методичний підхід щодо обґрунтування доцільності логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на оцінюванні можливостей виконання конкретних видів визначеної діяльності та їх ефективності, що є необхідним для відпрацювання успішної логістичної стратегії;

- методичний підхід до ідентифікації та оцінки складу і структури логістичних витрат, дослідження процесу їх утворення та обґрунтування значущості у системі оцінок логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі, який, на відміну від існуючих, заснований на видовому поділі зазначеної діяльності стосовно наявних фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, які реалізуються в їхніх межах, що дозволяє об'єктивно реєструвати вказані витрати, вчасно здійснювати їх аналіз і контроль та оперативно розробляти заходи щодо їх скорочення.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення дисертаційної роботи були доведені до рівня методичних узагальнень та прикладного інструментарію, що надасть змогу підприємствам олійно-жирової галузі забезпечити належний рівень логістичної діяльності та здійснювати оцінку її результативності й економічної ефективності. Прикладне значення розробок підтверджується їх упровадженням у практичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі та окремих сільгосппідприємств.

Рекомендації автора щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу прийняті до використання Міністерством аграрної політики та продовольства України при розробці Програми розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 р. (довідка № 37-20-15/17683 від 19.11.2014 р.) та управлінням агропромислового розвитку Зміївської районної державної адміністрації Харківської області для планування цільового оновлення техніко-технологічної

бази логістичних систем підприємств і визначення комплексу заходів щодо підвищення економічної ефективності їхнього господарювання (довідка № 01-16/599 від 13.11.2014 р.). Напрацювання щодо методологічного підходу побудови системи оціночних показників логістичної діяльності для виконання комплексної оцінки господарювання підприємств агропродовольчого комплексу області прийняті до використання Департаментом агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 11-20/02/2459 від 06.11.2014 р.).

Пропозиції щодо комплексної оцінки логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності використані при формуванні рейтингу підприємств Українським науково-дослідним інститутом олій та жирів НААН України (довідка № 1/967 від 24.11.2014 р.) та прийняті до використання Інститутом рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН України при відпрацюванні таких напрямів науково-дослідної роботи як розробка технологій вирощування польових культур і розробка вискоєфективних систем насінництва сільськогосподарських культур у рамках «Комплексної програми інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислового виробництва Харківської області на період до 2020 р.» і «Програми діяльності Слобожанського навчально-практичного центру розвитку сільських територій Харківщини» (довідка № 1/2а-25/1238 від 18.11.2014 р.).

Результати наукового дослідження використовуються виробничими підприємствами агропродовольчого комплексу. Зокрема, Приколотнянським олійно-екстракційним заводом (Харківська обл.) прийняті до практичної реалізації методичний підхід до визначення витрат на весь комплекс видів логістичної діяльності, що здійснюється при виконанні виробничого процесу, а також система інформаційного забезпечення управління потоками відходів (довідка № 2430/76 від 09.12.2014 р.), яка також прийнята до впровадження у ПрП «Вікторія і К⁰» Кіровоградської області (акт № 110 від 19.03.2014 р.); в «Агрофірмі Кам'янка» (Полтавська обл.) прийняті рекомендації щодо запровадження системи реєстрації, обліку й контролю логістичних витрат (довідка № 35 від 11.02.2014 р.); ТОВ «Борзна-Агроінвест» (Чернігівська обл.) у практичній діяльності використовує методику оцінки результативності й економічної ефективності здійснення логістичної діяльності (акт № 39 від 8.11.2013 р.).

Приватним фермерським господарством «Шанс-4» (Харківська обл.) до практичного використання прийняті методики оцінки економічної ефективності логістичної діяльності та визначення максимального рівня логістичних витрат на її здійснення (акт № 77 від 12.02.2014 р.).

Окремі положення проведеного дослідження використані в навчальному процесі кафедри менеджменту і кафедри маркетингу Харківського інституту управління (акт про впровадження № 170 від 09.10.2013 р.); кафедри менеджменту і логістики Установи освіти «Полоцький державний університет» (Республіка Білорусь) (акт про впровадження № 07-199 від 02.12.2014 р.); кафедри транспортних технологій і логістики Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (акт про впровадження № 48/15 від 23.06.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням і містить авторські розробки щодо розвитку теорії логістики і методології логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використані тільки ті ідеї та положення, які є результатом особистих досліджень автора. Внесок автора у спільно опублікованих роботах відзначено в переліку наукових праць.

Положення кандидатської дисертації у роботі не використовуються.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дисертаційної роботи доповідались, обговорювались та були схвалені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях «Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю» (м. Черкаси, 2010 р.), «Совершенствование учета, анализа и контроля как механизмов информационного обеспечения устойчивого развития экономики» (м. Новополюськ, 2011 р.), «Перспективні напрями розвитку галузей АПК і підвищення ефективності наукового забезпечення агропромислового виробництва» (м. Тернопіль, 2013 р.), «Менеджмент і логістика – перспективні напрями розвитку економіки» (м. Київ, 2013 р.), «Проблеми підготовки професійних кадрів з логістики в умовах глобального конкурентного середовища» (м. Київ, 2013 р.), «Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami–2013» (Przemysl, 2013 r.), «Стратегия и тактика развития производственно-хозяйственных систем» (м. Гомель, 2013 р.), «Экономические и организационные проблемы управления в современных условиях» (м. Брянськ, 2014 р.), «Эффективная логистика» (м. Челябінськ, 2014 р.), «Актуальні проблеми світової і національної економіки в умовах глобалізації» (м. Одеса, 2014 р.), «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» (м. Харків, 2014 р.), «Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы» (м. Мінськ, 2014–2015 pp.), «Проблеми розвитку транспортних систем і логістики» (м. Луганськ, 2014 р.), «Роль науки у підвищенні технологічного рівня і ефективності АПК України» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Україна-България-Европейски съюз: съвременно състояние и перспективи» (м. Варна-Херсон, 2014 р.), «Institutijnelle Grundlagen fur die funktionierung der okonomik unter den bedingungen der transformation : Sammelwerk der wissenschaftlicchen Artickel» (Nurnberg, Deutschland, 2014 p.), «Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики» (м. Харків, 2015 р.).

Публікації. За матеріалами дисертації опубліковано 70 наукових праць загальним обсягом 61,15 друк. арк., з яких 6 – монографій (4 у співавторстві), 27 – статей у фахових виданнях, 6 – в іноземних виданнях, 8 – статей у інших виданнях, 18 – тез доповідей на наукових конференціях; отримано 1 патент на корисну модель та 4 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст дисертації становить 399 сторінок і містить 38 таблиць та 59 рисунків; список використаних джерел із 499 найменувань займає 45 сторінок, 18 додатків – 204 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, вказано методи дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичну і практичну цінність роботи, наведено результати апробації основних положень дисертаційної роботи та особистий внесок автора.

У *першому розділі «Теоретичні засади логістичної діяльності суб'єктів господарювання агроринку»* досліджено еволюцію логістики, її роль і значущість для діяльності суб'єктів господарювання; здійснено теоретичні дослідження розвитку агрологістики та чинників впливу на неї; визначено логістичну діяльність як неодмінний напрям господарської діяльності підприємств; виконано ґрунтовний аналіз сучасних концепцій та практики оцінки логістичної діяльності.

Дослідження еволюції і практики застосування логістики доводить істинність висновку про те, що на цей момент часу для суб'єктів господарської діяльності вона є дієвим інструментом підвищення ефективності їх господарювання і, в кінцевому підсумку, формування належного рівня конкурентоспроможності. Численними результатами досліджень вітчизняних і закордонних учених доведено, що практичне застосування логістики на виробничих підприємствах забезпечує їм скорочення витрат у сфері товарообігу на 20 %, зниження собівартості продукції до 16 % і зменшення обсягу запасів від 30 % до 70 %, що призводить до зростання прибутку від 10 до 20 %, підвищення рентабельності на 15–25 %.

У результаті дослідження етапів і рівнів розвитку логістики в роботі уточнено зміст трактування терміну «логістика» в управлінському і в економічному аспектах, охарактеризовано наявні парадигми логістики, що приймалися відомими фірмами і компаніями за основу при розробленні логістичних стратегій. Обґрунтовано, що саме інноваційна парадигма має бути прийнята на практиці як належне підґрунтя для здійснення і дальшого розвитку ЛД на підприємствах олійно-жирової галузі (ОЖГ).

Впровадження логістичного підходу в практику господарювання підприємств ОЖГ має свою специфіку і спрямованість, що потребує створення відповідних теоретико-методологічних засад для становлення й розвитку нового напрямку – агрологістики. У результаті узагальнення різних поглядів дослідників на визначення поняття «агрологістика» доведено, що її необхідно розглядати як науково-практичний напрям у системі менеджменту суб'єктів господарювання агроринку, що дає можливість підвищення економічної ефективності їх діяльності за рахунок скорочення внутрішньофірмових витрат, пов'язаних із виконанням логістичних операцій і процесів при виробництві, зберіганні та переміщенні агропродукції й інформації про неї на визначеному логістичному полігоні в установлених часових межах, та забезпечення своєчасного і якісного обслуговування споживачів.

Встановлено, що розвиток агрологістики залежить від великої кількості чинників, які відображають характер визначеного сегменту ринку і специфіку

використання логістичного інструментарію для ведення господарської діяльності на підприємствах ОЖГ. В роботі визначено склад таких чинників, виконано їх систематизацію й розроблено відповідну класифікацію. На основі використання отриманих результатів і методу експертних оцінок визначено найбільш істотні чинники впливу на розвиток агрологістики в Україні й встановлено рівні їхньої значущості. Серед визначеного переліку чинників ідентифіковано ті, що мають позитивний вплив на становлення й подальший розвиток агрологістики, і ті, що його стримують. Доведено, що визначені групи чинників є належним підґрунтям для встановлення потреби в організації, здійсненні й подальшому розвитку ЛД на підприємствах ОЖГ, а також установа її пріоритетів на визначений період часу.

Організація, здійснення і подальший розвиток ЛД на підприємствах галузі вимагає наявності відповідного теоретико-методологічного забезпечення, яке на цей час фактично відсутнє. Це актуалізує потребу в подальших дослідженнях та конкретизації концепції логістичної діяльності сучасного підприємства. На підставі цього у роботі введено, що ЛД є конкретним і неодмінним напрямом господарської діяльності підприємства. На основі змістового аналізу таких категорій як «діяльність», «господарська діяльність», «процес», «операція» і «логістика» та врахування галузевих особливостей господарювання підприємств ОЖГ уточнено поняття «логістична діяльність», а також конкретизовано її мету, завдання, спрямованість, об'єкти й суб'єкти та результат визначеного виду діяльності.

Дослідження змісту й сутності ЛД підприємств різної галузевої належності дали змогу встановити, що вона має два важливих виміри – результативний і економічний. Результативний вимір надає інформацію про те, наскільки ЛС підприємства успішно реалізовує поставлені завдання щодо виконання вимог споживачів та їх своєчасного обслуговування. Своєю чергою, економічний вимір дозволяє зробити висновок, наскільки ЛД є ефективною в економічному аспекті.

Для розв'язання існуючої проблеми оцінювання ЛД, що здійснюється на підприємствах галузі, у роботі проаналізовано підходи науковців і практиків до розуміння категорій «результативність» і «ефективність» логістичної діяльності. Встановлено, що результативність і ефективність логістичної діяльності – це критерії якості й повноти реалізації логістичного підходу на підприємстві, і вони мають бути ключовими складниками оцінювання вказаного виду діяльності. Разом з цим доведено, що першочергово слід оцінювати результативність ЛД, і якщо отриманий результат буде позитивним, то далі слід визначати її економічну ефективність.

Аналіз сучасних підходів до оцінювання ЛД підприємств різної галузевої належності підтверджує важливість, і разом із тим необхідність виконання такої оцінки для встановлення доцільності здійснення і подальшого розвитку цього виду діяльності. Проте на даний час існують багато в чому розрізнені підходи до оцінки ЛД, основними методологічними вадами яких є: використання показників, що відображають результат виконання тільки окремих ключових логістичних активностей; неврахування причинно-наслідкових зв'язків між технічними, техніко-економічними й економічними

показниками функціонування логістичної системи підприємства та наявність довільної основи для складання переліку можливих показників, вид і найменування яких дослідники не розтлумачують і не розкривають. Це є ґрунтовною підставою для актуалізації потреби удосконалення методичного підходу до оцінки ЛД. Такий підхід повинен базуватись на врахуванні узагальнюючих і загальних показників оцінки результативності й економічної ефективності ЛД. У підсумку ж оцінка ЛД повинна відображати не тільки господарський аспект діяльності підприємства, орієнтований на отримання фінансового результату, а також і соціальний, спрямований на найвище задоволення споживачів, рівень якого потрібно оцінювати через показники якості їх обслуговування.

У другому розділі «Методологія формування логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі» викладено методологічні засади логістичної діяльності, зміст її організації, види та класифікацію; охарактеризовано сутність, зміст та методологічний аспект побудови логістичних систем і систем логістичного менеджменту на підприємствах; описано методологічний підхід до ідентифікації логістичних витрат і встановлення їхнього впливу на ефективність логістичної діяльності, удосконалено класифікацію логістичних витрат.

У сучасних умовах на підприємствах олійно-жирової галузі особливої актуальності набуває завдання раціоналізації господарської діяльності. Одним із шляхів розв'язання вказаного завдання є належна організація і здійснення ЛД і, разом із цим, своєчасний її розвиток. Необхідність розвитку ЛД на підприємствах ОЖГ у сучасних умовах господарювання зумовлюється, насамперед, потребою мінімізації ризиків і витрат, пов'язаних із виробництвом і збутом продукції, підвищення рівня якості обслуговування визначеного кола споживачів і, насамкінець, зростання прибутку підприємств. З огляду на це в роботі підтверджено положення щодо зв'язку логістичної і господарської діяльності підприємств і визначено, що для успішного здійснення і подальшого розвитку ЛД першочерговим завданням є розроблення і практична реалізація відповідного концептуального підходу, що базується на засадах теорії логістики і принципах економічної ефективності господарювання підприємств.

Для досягнення позитивного ефекту від здійснення ЛД необхідним є її узгодження із обраною стратегією господарювання підприємства. Цієї вимоги можна дотриматись тільки за умови попереднього встановлення доцільності виконання певних видів логістичної діяльності для підприємства в умовах, що склались. Для розв'язання цієї проблеми у роботі запропоновано алгоритм обґрунтування доцільності здійснення на підприємстві ЛД. Особливістю цього алгоритму є те, що ухвалення рішення щодо здійснення конкретних видів ЛД виконується на основі результатів оцінки їх економічної ефективності. Позитивна оцінка є підставою для здійснення і дальшого розвитку обраного виду ЛД чи певного їх переліку на визначеному підприємстві.

Для успішного здійснення і подальшого розвитку ЛД на підприємствах ОЖГ у ході дослідження розроблено і запропоновано до практичного втілення підхід, який реалізовується у ланцюгу дій, що спрямовані на перегляд або

формулювання логістичної місії і мети; визначення змісту й спрямованості ЛД, виконання систематизації видів ЛД, що виконується на підприємстві, й визначення пріоритету їх здійснення та дальшого розвитку; встановлення й оцінювання чинників впливу на ЛД; удосконалення або створення нової логістичної системи підприємства із відповідними системами логістичного менеджменту та реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат; вибір методичного інструментарію забезпечення розвитку ЛД у межах підприємства; оцінку ЛД та формування висновку про ефективність її здійснення.

Практичне значення запропонованого концептуального підходу полягає в тому, що він актуалізує удосконалення або створення на підприємствах галузі основних систем – логістичної, логістичного менеджменту та реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, – які забезпечать належну ефективність здійснення ЛД. Цей підхід надає фахівцям підприємств потрібну інформацію і конкретний план дій щодо подальшого розвитку ЛД на підприємствах галузі із урахуванням визначених пріоритетів і ситуації, що склалась на ринку.

У ході дослідження встановлено, що методологічну базу забезпечення належної організації, здійснення і подальшого розвитку ЛД слід формувати із урахуванням її видового складу. З огляду на це в роботі запропоновано класифікацію видів логістичної діяльності, що адаптована під галузеву специфіку господарювання підприємств ОЖГ (рис. 1). В її основу покладено наявні фази переміщення матеріальних потоків (МП) при здійсненні господарської діяльності та функціональний розподіл логістичних активностей, що виконують в її межах відповідні підрозділи.

Рис. 1. Класифікація видів логістичної діяльності підприємств ОЖГ

Логістична система є платформою, на основі якої організують, здійснюють і розвивають ЛД виробничі підприємства. У результаті аналізу чималої кількості трактувань категорії «логістична система» встановлено, що це поняття є складним і багатограним, а тому погляди дослідників на його сутність і природу відрізняються. В роботі запропоновано уточнене трактування терміну «логістична система» підприємства з урахуванням галузевої специфіки його функціонування, розроблено типову аналогову модель ЛС підприємств ОЖГ, виокремлено і охарактеризовано її підсистеми і ланки, описано зв'язки між ними, на основі чого конкретизовано об'єкт, цільову спрямованість і структуру вказаного виду системи. Отримана інформація є корисною з методологічного погляду для організації ефективної ЛД на підприємствах галузі.

Ключовим складником логістичної системи будь-якого підприємства є логістичний менеджмент, який за своїм призначенням забезпечує процеси здійснення і подальшого розвитку ЛД в управлінському аспекті. На цій підставі у роботі конкретизовано сутність й зміст логістичного менеджменту, його мету і основні завдання з урахуванням галузевої специфіки господарювання підприємств ОЖГ; визначено суб'єкт і об'єкт логістичного менеджменту, а також систематизовано наукові підходи і принципи, що повинні бути покладені в основу формування його системи на виробничих підприємствах. Системний підхід дав змогу встановити основні детермінанти ефективного застосування логістичного менеджменту на підприємствах ОЖГ, визначити його складові підсистеми та встановити зони впливу на ефективність здійснення і розвитку ЛД.

Доведено, що ефективність впровадження й реалізації логістичного менеджменту на підприємствах істотно залежить від наявності нормативно-правової бази управління потоковими процесами, організаційної структури управління логістикою та відповідного персоналу належного рівня кваліфікації. Крім того, успішне впровадження логістичного менеджменту потребує високого рівня інформаційно-аналітичного управління логістикою, що є необхідною умовою здійснення ефективної логістичної діяльності й подальшого її розвитку. З огляду на це в роботі обґрунтовано важливість і необхідність впровадження на підприємствах ОЖГ логістичної інформаційної системи із урахуванням специфіки їх функціонування. Для цього розроблено класифікацію інформаційних потоків, що циркулюють у межах логістичних систем підприємств галузі.

У ході дослідження з'ясовано, що ефективність ЛД і потреба в подальшому її розвитку, крім вищезазначеного, також істотно залежить і від величини витрат на виконання логістичних активностей, які в загальній структурі витрат підприємства становлять значну частку. Це потребує пошуку шляхів їхнього скорочення. Зважаючи на необхідність вирішення цієї проблеми, в роботі досліджено склад і структуру логістичних витрат, місця і послідовність їхнього формування в процесі господарювання підприємств. На підставі цього запропоновано удосконалену класифікацію логістичних витрат, в основу якої покладено галузеву специфіку здійснення ними господарської діяльності та наявні фази переміщення МП: постачання матеріальних ресурсів, виробництво продукції, її розподіл і збут, повернення реалізованої продукції на

підприємство, утилізація і знищення відходів (рис. 2). Класифікація передбачає поділ логістичних витрат на поточні й капітальні, що у повній мірі узгоджується з авторською типологією видів ЛД і нормативними документами та інструкціями з обліку витрат на вітчизняних підприємствах.

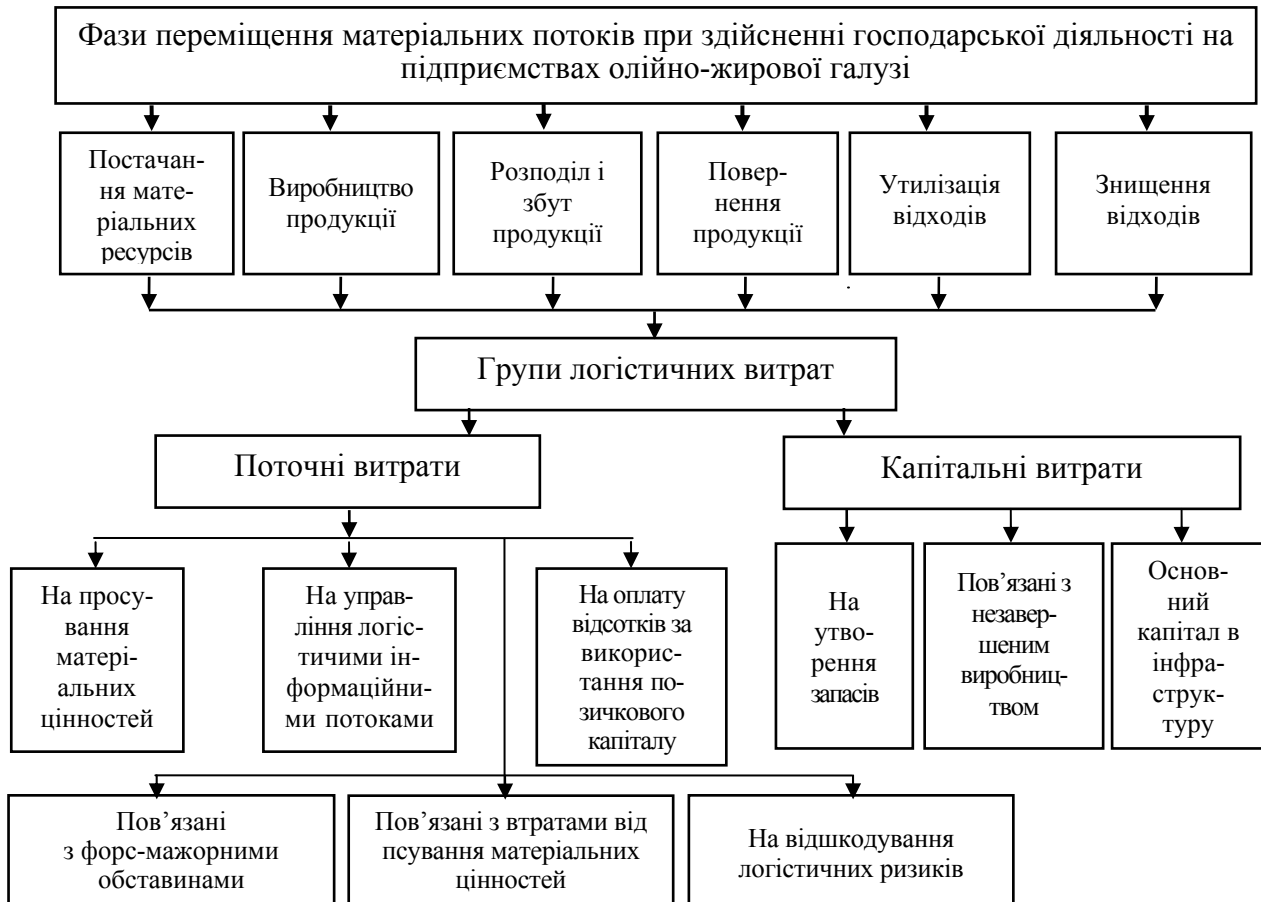

Рис. 2. Групування логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств ОЖГ

Запропонована класифікація є належним підґрунтям для коректного обчислення і порівняння між собою витрат на виконання кожного виду логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізуються в їхніх межах, а також із загальними логістичними витратами підприємства. Це необхідно для розробки належних заходів щодо скорочення логістичних витрат у процесі здійснення підприємствами виробничої і комерційної діяльності та вибору напрямів дальшого розвитку ЛД.

У процесі дослідження доведено, що загальні поточні логістичні витрати є важливим оціночним показником ЛД і вони мають істотний вплив на стан загальних показників діяльності підприємства, тактичного й стратегічного рівнів його управління, а саме: собівартість, прибуток, рентабельність, чистий грошовий потік та індекс доходності інвестицій в логістичну систему. Отримані результати підтвердили твердження щодо зв'язку логістичних витрат із основними оціночними показниками господарювання підприємств.

Визначення і подальший аналіз загальних поточних логістичних витрат має велике методологічне і практичне значення, бо його результатів потребують фактично всі напрями й сфери діяльності підприємств ОЖГ.

У третьому розділі «Стан логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі» систематизовано чинники впливу середовища функціонування підприємств олійно-жирової галузі на їх логістичну діяльність, з'ясовано зв'язок логістичних витрат із основними оціночними показниками господарювання підприємств, досліджено склад і структуру витрат на логістичну діяльність підприємств, встановлено пріоритетність напрямів логістичної діяльності підприємств із використанням фазово-функціонального підходу.

На підставі виконаного аналізу середовища, в якому господарюють підприємства ОЖГ, формалізовано аналогові моделі їхнього функціонування і зв'язків із постачальниками та споживачами. З використанням експертного опитування встановлено чинники впливу на розвиток галузі, виконано їх ранжування та розроблено відповідну класифікацію. З'ясовано, що визначені чинники мають істотний вплив на зміст, форму організації і подальший розвиток ЛД підприємств галузі. Доведено, що найвагомішими є чинники організаційно-управлінського і техніко-технологічного характеру.

Аналіз показників господарювання досліджуваних підприємств у 2008–2014 рр. свідчить про істотне збільшення обсягів переробки олійних культур та виробництва олійної продукції. Разом із тим встановлено тенденцію зростання витрат на виробництво продукції та підвищення собівартості реалізованої продукції. Так, для олійно-екстракційних заводів у 2012 р. порівняно з 2009 р. її зростання у середньому склало біля 33,0 %, а у 2013 р. – 25,8 %. Така ж ситуація склалась і на олійно-жирових і жирових комбінатах: у 2012 р. порівняно з 2009 р. собівартість реалізованої продукції збільшилась у середньому на 34,9 %, у 2013 р. – на 30,8 %. Як наслідок, це призвело до зниження рентабельності продажів. Зокрема, для олійнодобувних підприємств на зазначені роки воно склало біля 26,4 %.

Результати аналізу показників господарювання досліджуваних підприємств надали можливість з'ясувати, що на зростання собівартості реалізованої продукції і, у кінцевому підсумку, на зменшення обсягу прибутку значний вплив мали недоліки як в організації ЛД, так і її здійсненні. Низька ефективність логістичної діяльності на підприємствах обумовила значні витрати на її виконання. Встановлено, що для олійно-екстракційних і пресових заводів у період 2009–2013 рр. середнє значення частки логістичних витрат склало 28,99 %, а для жирових і олійно-жирових комбінатів, відповідно, 26,03 %. Загалом для досліджуваних підприємств усереднене значення вказаних витрат становило 28,10 %. Це, порівняно з виробничими підприємствами більшості галузей економіки України, є досить високим значенням. Отримані результати дослідження підтверджують сформульоване твердження щодо взаємозв'язку логістичної і господарської діяльності виробничих підприємств.

Для доказу низького рівня ефективності ЛД на підприємствах ОЖГ у ході дослідження визначено також і частки логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції і чистому доході від її реалізації. Встановлено, що

найвище значення вказаних часток витрат як у собівартості реалізованої продукції, так й у чистому доході від її реалізації мають олійнодобувні підприємства з обсягом переробки олійного насіння до 10 тис. т. Так, для цих підприємств усереднене значення частки логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції складає 13,78 %, а у чистому доході від реалізації продукції – 11,83 %. Для заводів, що переробляють більше, ніж 30 тис. т олійної сировини, усереднене значення цих показників є нижчим – вони становлять 10,52 % і 8,59 % відповідно (табл. 1).

Таблиця 1

Усереднене значення часток логістичних витрат у собівартості й чистому доході від реалізації продукції для досліджуваних підприємств у 2009–2013 рр.

Підприємства	Усереднена частка логістичних витрат, %	
	у собівартості реалізованої продукції	у чистому доході від реалізації продукції
Мелітопольський ОЕЗ	13,3	11,6
Приколотнянський ОЕЗ	13,2	11,6
Дніпропетровський ОЕЗ	10,1	6,8
Полтавський ОЕЗ	10,6	9,4
ОЕЗ «Кіровоградолія»	10,8	9,6
ПрП «Вікторія і К ⁰ »	13,2	11,7
ТОВ «Наша Олія»	14,0	12,3
Чернівецький ОЖК	16,5	15,0
Вінницький ОЖК	14,8	13,3
Ніжинський ЖК	17,2	14,7

Отримані результати актуалізують потребу пошуку шляхів скорочення логістичних витрат, що зумовлює необхідність подальшого поліпшення ЛД на підприємствах галузі. Світовою практикою доведено, що розв'язання цього завдання можливе за умови створення на підприємствах відповідної системи реєстрації, аналізу й контролю витрат на логістичну діяльність.

Для організації на підприємствах олійно-жирової галузі дієвої системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат у роботі акцентовано увагу на необхідності деталізації вказаних витрат конкретно за видами логістичної діяльності, що здійснюються під час господарської діяльності, тобто відповідно до запропонованої класифікації видів логістичної діяльності (див. рис. 1).

Узагальнення інформації, що отримана в ході дослідження структури витрат на наявні види логістичної діяльності стосовно фаз переміщення МП на олійнодобувних підприємствах, дало змогу визначити їхнє усереднене значення для олійно-жирової галузі станом на 2013 р.

Встановлено, що перше місце за видатками на логістику належить фазі розподілу й збуту готової продукції (40,75 %), друге – постачанню необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємств матеріально-технічних ресурсів (23,41 %), третє – виробництву (14,20 %), четверте – утилізації (9,95 %), п'яте – знищенню відходів від діяльності підприємств (6,75 %). Фаза повернення споживачами реалізованої продукції посіла шосте

місце, а тому її визнано найменш витратною для досліджуваних підприємств щодо використання логістики (частка логістичних витрат склала всього 4,86 %).

Подальші дослідження логістичної діяльності на олійнодобувних підприємствах дали змогу встановити середньогалузеву структуру логістичних витрат у розрізі їхньої частки у собівартості реалізованої продукції та чистому доході від її реалізації (табл. 2). Ця інформація служить підтвердженням того, що найістотніші витрати на логістику підприємства несуть саме на фазах розподілу й збуту продукції, її виробництва, постачання матеріальних ресурсів та утилізації виробничих відходів.

Таблиця 2

Середньогалузева структура логістичних витрат на ЛД у межах фаз переміщення матеріальних потоків при здійсненні господарської діяльності на досліджуваних підприємствах у 2013 р.

Фази переміщення матеріальних потоків	Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	Частка логістичних витрат у чистому доході від реалізації продукції, %
Постачання	2,51	3,01
Виробництво	1,74	1,58
Розподіл і збут	5,37	3,95
Повернення	0,18	0,08
Утилізація	1,85	1,43
Знищення	0,24	0,16
Разом	12,15	10,21

Детальний аналіз логістичної діяльності на досліджуваних підприємствах показав, що логістичні процеси й операції у межах усіх фаз переміщення МП виконуються загалом задовільно. Однак потреба у скороченні логістичних витрат все ж вимагає подальшого їх удосконалення. Встановлено, що у цьому аспекті керівництву олійно-екстракційних і пресових заводів слід звернути увагу на фазу розподілу й збуту готової продукції, де частка логістичних витрат істотна. Не меншої уваги заслуговує і фаза постачання, яка також охарактеризована фахівцями досліджуваних підприємств як достатньо витратна. Потребує подальшого розвитку логістична діяльність і на фазі утилізації виробничих відходів (лушпиння), де частка логістичних витрат сягає 13,3–18,6 %, тоді як на сучасних олійнодобувних підприємствах Європи і США вона набагато нижча.

Визначення шляхів поліпшення ЛД у межах наявних фаз переміщення МП вимагає також і знання структури логістичних витрат на здійснення відповідних видів діяльності за кожною функцією – закупівлями матеріальних цінностей, їх транспортуванням, складуванням і т. ін. З цього приводу в ході дослідження встановлено, що чільне місце у визначеній структурі логістичних витрат посідають витрати на складування й зберігання матеріальних ресурсів (3,72 %), транспортування й переміщення (5,42 %), вантажопереробку (2,36 %) та управління запасами (1,12 %) (табл. 3). Отже, цим видам ЛД на вітчизняних олійнодобувних підприємствах повинна бути приділена належна увага з тим, щоб у дальшому скоротити витрати на їхнє виконання.

Структура логістичних витрат на виконання функціональних видів логістичної діяльності на досліджуваних підприємствах у 2013 р.

Функціональний вид логістичної діяльності	Питома вага логістичних витрат, %	Функціональний вид логістичної діяльності	Питома вага логістичних витрат, %
Управління запасами	1,12	Доставка запасних частин	0,07
Обслуговування клієнтів	0,41	Комплектування замовлень	0,37
Складування	3,72	Упакування продукції	0,90
Закупівля матеріальних ресурсів	0,16	Локалізація виробництва і складів	0,09
Логістичне адміністрування	0,35	Вантажопереробка	2,36
Транспортування й переміщення	5,42	Утримання логістичної інфраструктури	0,57
Моніторинг переміщення вантажів	0,27	Облік і контроль логістичних витрат	0,19
Комунікації зі споживачами і постачальниками	0,34		

Аналіз галузевої специфіки функціонування досліджуваних підприємств та їхніх виробничих процесів дав змогу конкретизувати всі види логістичної діяльності, що реалізуються у процесі господарювання. На підставі отриманого результату з використанням експертного опитування фахівців у сфері логістики та методу аналізу ієрархій визначено пріоритети у розвитку встановлених видів ЛД олійнодобувних підприємств стосовно фаз переміщення матеріальних потоків та виконуваних в їхніх межах функцій. Обґрунтовано, що на цей момент часу пріоритет в розвитку й підвищенні економічної ефективності логістичної діяльності на олійнодобувних підприємствах зміщується на фази виробництва продукції й утилізації виробничих відходів, а також розподілу й збуту готової продукції на внутрішньому й зовнішньому ринках. Саме ці види ЛД визначено як найважливіші для підвищення економічного результату господарювання підприємств. У ході досліджень також встановлено, що проблема підвищення економічної ефективності ЛД підприємств ОЖГ й пошук шляхів її розв'язання пов'язана з розвитком, перш за все, таких її функціональних видів, як реєстрація, аналіз й контроль витрат на виконання логістичних активностей, логістичне адміністрування та вибір місць спорудження виробництва і складів.

Обґрунтовані пріоритети подальшого розвитку на олійнодобувних підприємствах визначених видів логістичної діяльності базуються на реальному практичному досвіді їх господарювання і результатах виконаних досліджень й відображають реальні напрями підвищення економічної ефективності визначеного виду діяльності. Це надає здобутим результатам наукової цінності.

У четвертому розділі «Методичне забезпечення оцінки логістичної діяльності підприємства» розроблено теоретичні засади побудови системи показників оцінки логістичної діяльності виробничих підприємств, методичні

підходи до оцінки її результативності й економічної ефективності та до визначення загальних поточних логістичних витрат.

Поліпшення ЛД на підприємствах ОЖГ вимагає відповідного методичного забезпечення належної її оцінки. Для вирішення цього завдання з використанням теорії компромісів у роботі розроблено теоретичні засади побудови системи оціночних показників ЛД, що ґрунтуються на врахуванні причинно-наслідкових зв'язків між частковими, узагальнюючими й загальним оціночними показниками, які відображають результативність і економічну ефективність ЛД, та галузевої специфіки господарювання підприємств і видів її оцінок – оперативної, тактичної і стратегічної. Це дало можливість обґрунтувати структуру і склад системи оціночних показників ЛД, установити їх ієрархію і послідовність обчислення, розробити упорядкований перелік етапів і дій формування такої системи для виробничих підприємств галузі (рис. 3) та схему їх аналізу.

Доведено, що результативність ЛД потрібно оцінювати за допомогою системи часткових і узагальнюючих показників, які відображають дотримання основних правил логістики («логістичного міксу»), рівня логістичного обслуговування споживачів і тривалості логістичного циклу (табл. 4). Останній прийнято як загальний показник оцінки результативності зазначеного виду діяльності. Цей показник має причинно-наслідкові зв'язки із узагальнюючими показниками оцінки логістичної діяльності, які таким же чином пов'язані з частковими (рис. 4).

За потребою в більш розгорнутій оцінці результативності ЛД запропонований перелік показників може бути доповнений, виходячи зі змісту завдань, що потрібно вирішити на конкретному підприємстві.

Комплексність аналізу ЛД вимагає також і виконання оцінки її економічної ефективності. З огляду на це в роботі обґрунтовано перелік показників, що має використовуватись на практиці для оцінки економічної ефективності ЛД підприємства. За результатами експертного опитування до таких показників включено відомі й широко застосовувані в економічному аналізі часткові (одиничні) показники та коефіцієнти, а саме: коефіцієнт відволікання обігових активів у запаси логістичної системи підприємства, питома вага майна логістичного призначення, коефіцієнт обіговості запасів, тривалість операційного циклу, рентабельність основних засобів логістичної системи, рентабельність власного капіталу, інвестованого в техніко-технологічну базу ЛС підприємства для здійснення логістичної діяльності, рентабельність інвестицій в логістичну інфраструктуру. Обґрунтовано, що у якості узагальнюючого показника ефективності ЛД слід використовувати рівень ефективності обслуговування споживачів, який поширений в логістиці, а загальна оцінка ефективності вказаного виду діяльності підприємств повинна здійснюватись на основі зіставлення величини приросту результату до приросту логістичних витрат.

У ході дослідження доведено, що групи показників оцінки результативності й економічної ефективності ЛД тісно пов'язані між собою. Їхнє визначення надає можливість фахівцям комплексно оцінити здійснювану на підприємстві логістичної діяльності.

Рис. 3. Формування системи показників оцінки логістичної діяльності підприємства

Відповідно до сформульованих у роботі наукових завдань, що стосуються оцінки логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі, доведено, що логістичні витрати є неодмінним вартісним показником оціночної бази цього виду діяльності. На цій підставі для оцінки логістичних витрат розроблено методичний підхід та запропоновано послідовність формування переліку показників оцінки логістичних витрат різних ієрархічних рівнів і порядок їхнього обчислення:

часткові оціночні вартісні показники витрат на здійснення логістичних операцій → узагальнюючі оціночні вартісні показники витрат на функціональні види логістичної діяльності → узагальнюючі оціночні вартісні показники витрат на види логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків → загальні поточні логістичні витрати → ідентифікація, виокремлення та визначення величини капітальних витрат на забезпечення логістичної діяльності й величини амортизаційних відрахувань.

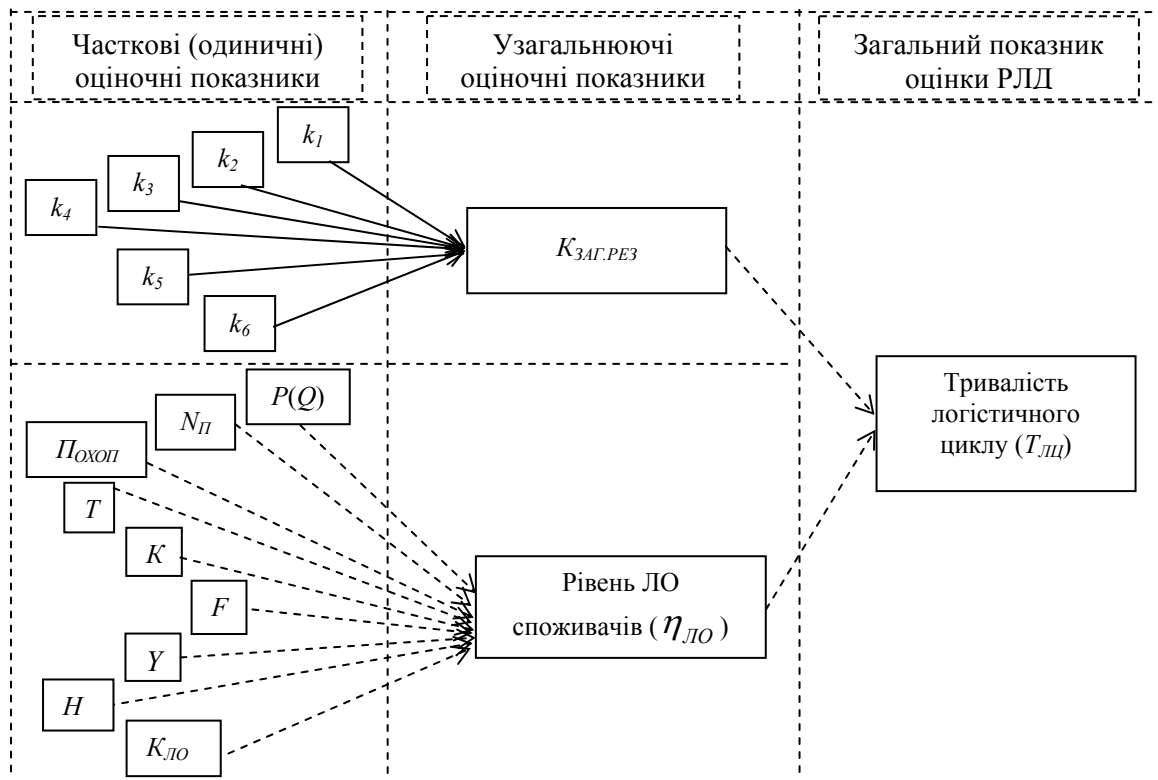
Таблиця 4

Зведена таблиця показників оцінки результативності логістичної діяльності підприємства

Показники		
загальний	узагальнюючі	часткові (одиничні)
Тривалість логістичного циклу ($T_{лц}$)	Комплексний показник дотримання правил логістики ($K_{заг.рез}$)	1. Показник доставки потрібної продукції замовнику (k_1)
		2. Показник доставки бажаної кількості продукції замовнику (k_2)
		3. Показник доставки замовнику продукції неодмінної якості (k_3)
		4. Показник своєчасності доставки продукції замовнику (k_4)
		5. Показник доставки продукції в указане замовником місце (k_5)
		6. Показник, що характеризує ступінь витратності доставки продукції замовнику (k_6)
		7. Ступінь виконання логістичного циклу ($\lambda_{лц}$)
	Рівень логістичного обслуговування споживачів ($\eta_{ло}$)	1. Імовірність виникнення дефіциту ($P(Q)$)
		2. Норма насиченості попиту (N_n)
		3. Повнота охоплення замовленнями ($P_{охол}$)
		4. Ступінь задоволення очікувань споживачів за часом виконання замовлення (T)
		5. Безперебійність (K)
		6. Гнучкість (F)
		7. Рівень безпретензійної роботи (V)
		8. Надійність логістичного обслуговування (H)
		9. Корисність логістичного обслуговування ($K_{ло}$)

Важливим у практичному аспекті є те, що запропонований підхід узгоджується із авторськими класифікаціями видів логістичної діяльності й логістичних витрат для підприємств ОЖГ й враховує причинно-наслідкові зв'язки між частковими і узагальнюючими показниками оцінки зазначених витрат для кожного ієрархічного рівня управління логістикою – операційного, тактичного і стратегічного.

Враховуючи досить значну варіабельність величини витрат на ЛД у процесі господарювання підприємств, у роботі запропоновано методичний підхід до визначення максимально можливої їх величини на визначений період, що заснований на імовірних оцінках. Це потрібно для складання логістичного бюджету, своєчасного покриття витрат від можливого прояву негативних чинників та подальшого коригування логістичної стратегії підприємства.

Умовні позначення:

$k_1, k_2, \dots, k_6$ – часткові оціночні показники дотримання правил логістики;
 $P(Q), N_{\text{п}}, \text{Поход}, T, K, F, Y, H, K_{\text{ло}}$ – часткові відносні показники оцінки ЛО споживачів
 (стосовно до позначень табл. 4);

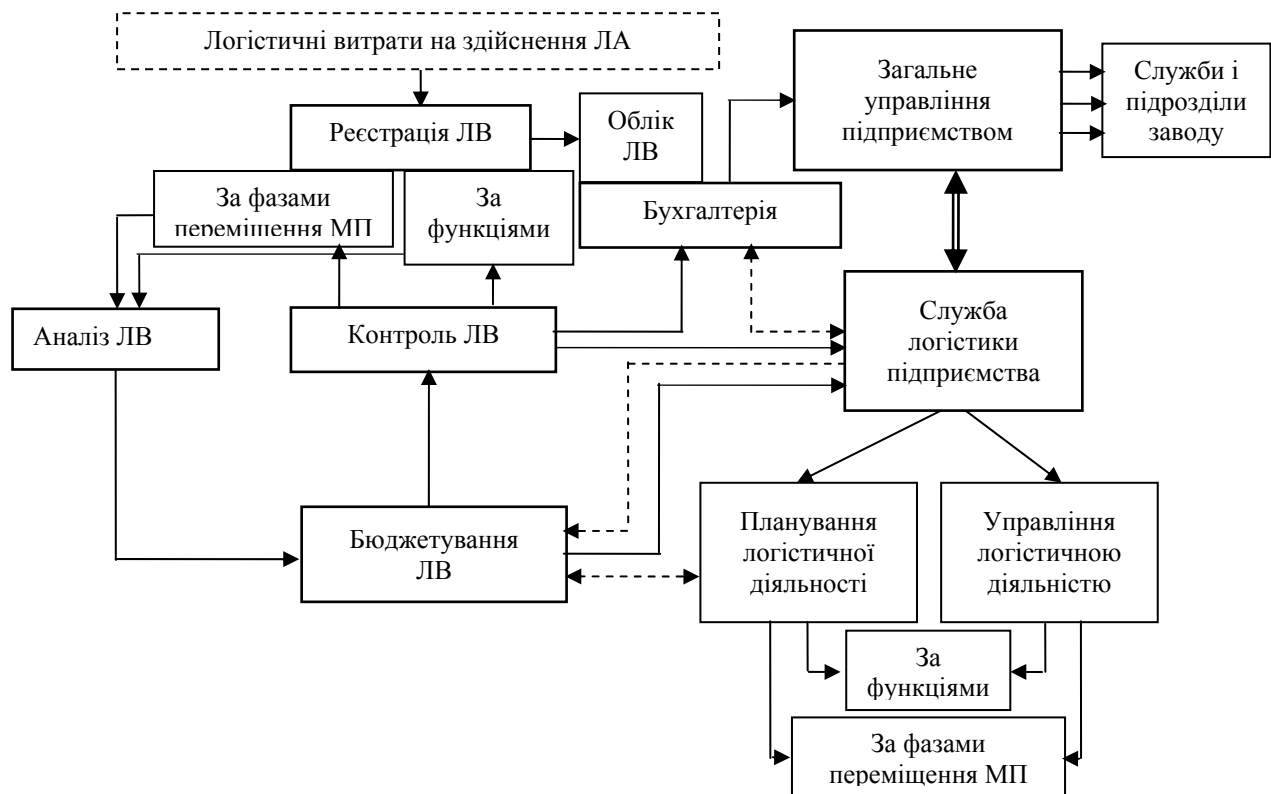
$\rightarrow$ – прямий зв'язок; $-\rightarrow$ – опосередкований зв'язок.

Рис. 4. Показники оцінки результативності ЛД підприємства та їхній зв'язок

У п'ятому розділі «Розвиток логістичної діяльності й методів оцінки економічної ефективності логістичних рішень на підприємствах олійно-жирової галузі» розкрито методологічні та практичні засади формування системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на підприємствах ОЖГ, створення системи інформаційного забезпечення управління потоками відходів та методичний підхід до оцінки економічної ефективності інвестицій в логістичну діяльність підприємств і визначення впливу оборотних активів на економічну ефективність їх логістичної діяльності.

Одним із важливих резервів забезпечення економічної ефективності ЛД підприємств ОЖГ і визначення пріоритетів її розвитку є облік логістичних витрат. З'ясовано, що на досліджуваних підприємствах галузі облік указаних витрат фактично відсутній. Це пов'язано з прогалинами у системі бухгалтерського обліку та недосконалістю чинної нормативної бази. Встановлено, що вирішення цієї проблеми вимагає, насамперед, упровадження на підприємствах системи реєстрації, аналізу й контролю витрат на виконання логістичних активностей при здійсненні господарської діяльності та розроблення відповідних рекомендацій щодо обліку цих витрат. На підставі цього в роботі сформульовані основні принципи й положення створення на підприємствах ОЖГ системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат та обґрунтовано її склад і структуру. Розроблено аналогову модель

запропонованої системи (рис. 5) і охарактеризовано специфіку її функціонування у загальній системі управління підприємством.

Умовні позначення:

ЛВ – логістичні витрати; МП – матеріальні потоки; ЛА – логістичні активності;
 —► — інформація про логістичні витрати; —► — зворотній зв'язок.

Рис. 5. Система реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат у загальній системі управління підприємством

Для успішного впровадження системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на підприємствах ОЖГ, зокрема на олійнодобувних заводах, виконано кодування видів ЛД стосовно до фаз переміщення МП при здійсненні господарської діяльності й функцій, що виконують в їхніх межах підрозділи логістики, та розроблено перелік видів документів (відомостей і так званих карт реєстрації), за допомогою яких буде здійснюватись оцінка, контроль і надалі облік логістичних витрат.

У ході дослідження встановлено, що виокремлення груп логістичних витрат за видами ЛД й особливості їхнього обліку в процесі господарювання підприємств уможливилює внесення доповнень до чинного положення бухгалтерського обліку. З'ясовано, що виокремлення груп логістичних витрат у повній мірі відповідає плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і галузей. З огляду на це в роботі розроблено рекомендації щодо розширення плану додаткових субрахунків, на яких слід відображати логістичні витрати за видами виконання логістичних активностей. Запропоновані рекомендації повністю узгоджуються зі

структурою фінансового й, зокрема, управлінського обліку витрат на підприємствах.

Важливим напрямом підвищення ефективності ЛД і разом із цим одним із чинників у визначенні пріоритетів її розвитку є належне інформаційне забезпечення управління МП на підприємствах. Обчислені значення інтегрального критеріального показника оцінки рівня інформаційного забезпечення процесу управління матеріальними потоками на досліджуваних підприємствах дали можливість з'ясувати, що для наявних фаз переміщення МП у межах логістичних систем виробничих підприємств ОЖГ рівень забезпечення управлінською інформацією різний. Встановлено, що найгірше забезпечення процесу управління матеріальними потоками мають фази знищення й утилізації, у межах яких циркулюють потоки виробничих і побутових відходів. Значення інтегрального показника для цих фаз у середньому на 30–40 % менше, ніж для основних фаз постачання на підприємство необхідних матеріальних ресурсів, виробництва продукції, її розподілу й збуту.

Враховуючи актуальність проблеми утилізації виробничих відходів та потребу в розвитку логістичної діяльності з метою підвищення її ефективності у межах цього процесу, в ході дослідження розроблено і запропоновано до запровадження на підприємствах ОЖГ систему інформаційного забезпечення управління потоками відходів, що в повній мірі враховує галузеву специфіку їх господарювання (рис. 6).

Упровадження запропонованої системи на виробничих підприємствах галузі забезпечить належний рівень якості реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на логістичні активності при утилізації й знищенні відходів та сприятиме оперативному відпрацюванню й ухваленню рішень щодо розвитку ЛД з метою підвищення її економічної ефективності.

У ході дослідження встановлено, що економічна ефективність ЛД виробничих підприємств і разом із цим рівень її розвитку, значною мірою залежить від рівня використання активів, які відносять до реальних інвестицій. У зв'язку із тим, що підвищення рівня використання активів логістичної системи виробничого підприємства має значний вплив на стан загальних показників його господарювання як у довго-, так і у короткостроковому періодах, у роботі розглянуто теоретичні й практичні аспекти управління ефективністю використання реальних інвестицій на засадах цільового підходу. З'ясовано, що у літературі із менеджменту наведено лише формальні правила побудови дерев цілей, що сліднують з теорії графів, а принципам, що враховують економічну сутність зв'язків між показниками оцінки діяльності підприємств, не приділено належної уваги. З огляду на це наявні формальні правила побудови дерев цілей доповнено змістовно шляхом урахування економічних зв'язків між зазначеними показниками. На цій підставі для практичної реалізації на виробничих підприємствах ОЖГ розроблено дерево максимізації ефективності інвестицій в основні активи їх логістичної системи, яке включає п'ять рівнів деталізації алгоритму розрахунку порівняльного економічного ефекту – від інтегрального показника до узагальнюючих, а потім – до часткових вартісних.

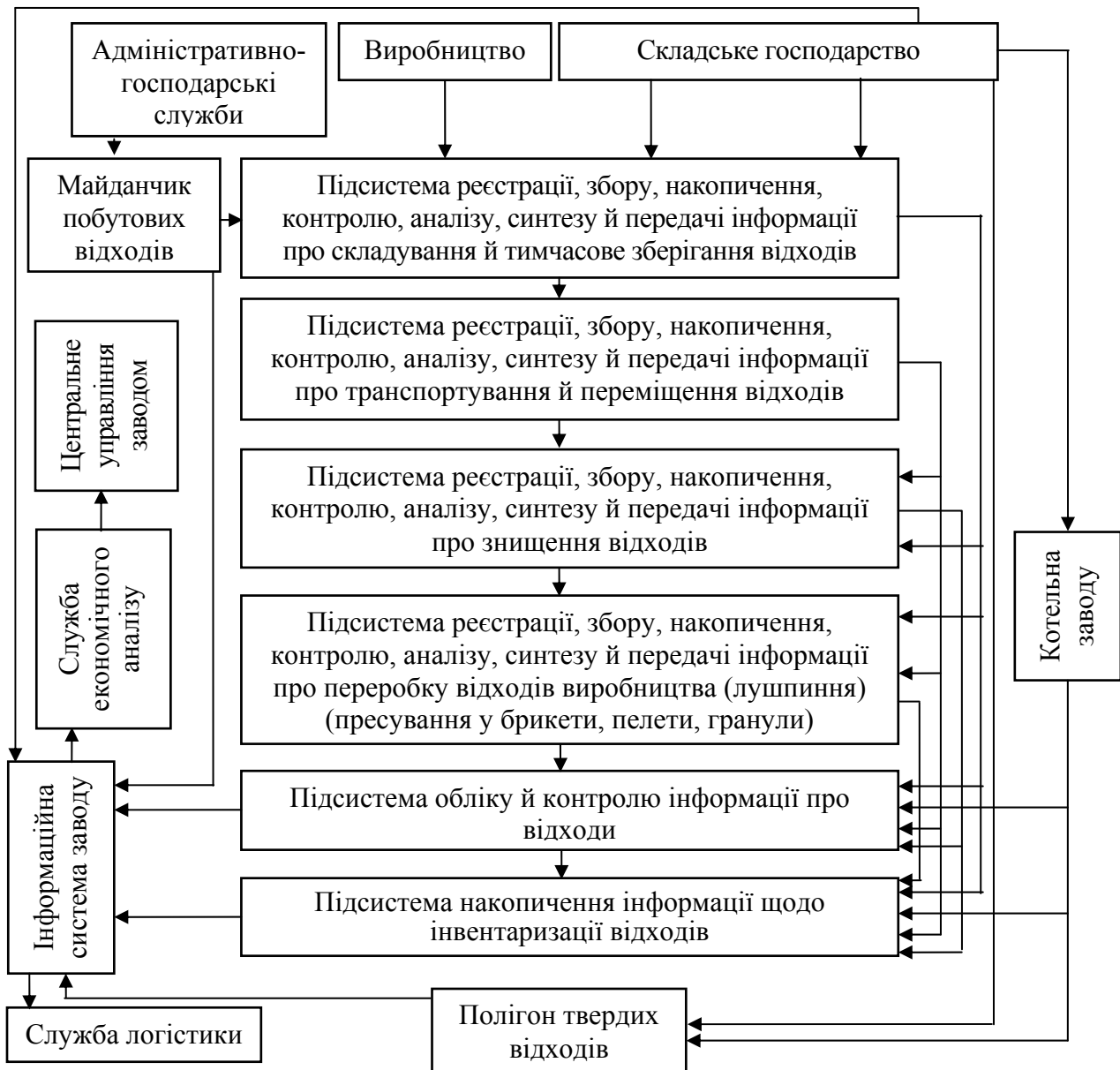

Рис. 6. Система інформаційного забезпечення управління потоками відходів олійнодобувного підприємства

Встановлено, що істотним чинником, що сприяє підвищенню ефективності ЛД на виробничих підприємствах, є прискорення оборотності оборотних активів, чого можна досягти абсолютним або відносним їх вивільненням. Це призводить до разової економії оборотного капіталу. Своєю чергою, відносне зменшення логістичних витрат та ріст прибутку від прискорення оборотності оборотних активів забезпечують зростання чистого прибутку підприємства і, як наслідок, рентабельності виробництва. А це, у кінцевому підсумку, сприяє отриманню економічного ефекту від інвестування будь-яких заходів, спрямованих на поліпшення логістичної діяльності. З огляду на це в роботі розроблено дерева цілей для підвищення рентабельності оборотних активів підприємства і економічного ефекту від зростання рівня використання оборотного капіталу, вкладеного в його логістичну систему, які рекомендуються надалі до

використання для оцінки впливу оборотності оборотних активів на економічну ефективність логістичної діяльності та обґрунтування напрямів її дальшого розвитку.

Дерева цілей підвищення рентабельності (статичний показник) та економічного ефекту інвестицій (динамічний показник) у логістичну діяльність побудовані за загальними правилами. Проте в роботі зроблено наголос на те, що ці дерева слід будувати на основі врахування специфічних причинно-наслідкових зв'язків, що виявлені в результаті наукового дослідження, між чинниками оборотності та ефективності використання оборотних активів.

Для розрахунку економічного ефекту, який отримують підприємства у результаті функціонування логістичної системи, в роботі рекомендовано використання різних за спрямованістю критеріїв оцінки результату господарювання, а саме: витратного, метою якого є мінімізація будь-яких видів витрат, і результатного, що спрямований на максимум ефекту, який заплановано отримати. Також рекомендовано при оцінці порівняльного економічного ефекту використання методів розрахунку, які ґрунтуються на прирістних оцінках витрат і результатів, що змінюються.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі досліджено важливу наукову проблему – розробку теоретико-методологічних засад здійснення і розвитку логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі та методичного забезпечення оцінки результативності й економічної ефективності цього виду діяльності. Отримані науково-методологічні та практичні результати дозволили зробити такі висновки.

1. За результатами ґрунтового аналізу еволюції логістики узагальнено її теоретичні засади, поглиблено наукові уявлення про сутність і значущість логістики для практики господарювання вітчизняних підприємств різної галузевої належності. Констатовано, що логістика нині фактично стала науково-практичним напрямом у системі менеджменту, що створює підґрунтя для зростання прибутку, підвищення рентабельності й економічної ефективності господарювання підприємств за рахунок скорочення логістичних витрат, пов'язаних із виконанням логістичних операцій і процесів щодо утворення й переміщення матеріальних потоків та інформації, що їх супроводжує, раціонального застосування можливостей аутсорсингу та забезпечення високого рівня обслуговування споживачів.

З'ясовано, що принципи, правила й положення логістики складають теоретичні основи логістичної діяльності вітчизняних підприємств в умовах становлення ринкових відносин.

2. Реалізація логістичного підходу в практику господарювання підприємств агропродовольчого комплексу й, зокрема олійно-жирової галузі, має свою специфіку і спрямованість. На підставі цього охарактеризовано наявне підґрунтя й досліджено можливості розвитку агрологістики в Україні. Доведено, що агрологістика є належним підґрунтям для організації ефективної

логістичної діяльності виробничих підприємств агропродовольчого комплексу. Зазначено, що агрологістику слід розглядати як науково-практичний напрям у системі менеджменту суб'єктів господарювання агроринку, що надає можливість підвищення економічної ефективності їх діяльності за рахунок скорочення внутрішньофірмових витрат, пов'язаних із виконанням логістичних операцій і процесів при виробництві, зберіганні та переміщенні агропродукції й інформації про неї на визначеному логістичному полігоні в установлених часових межах, та забезпечення своєчасного обслуговування споживачів і належного рівня його якості.

З використанням результатів експертного опитування фахівців у сфері логістики визначено, систематизовано та кількісно оцінено чинники, що мають суттєвий вплив на розвиток агрологістики в Україні. За ознаками масштабності, місця виникнення та змісту факторів розроблено їх класифікацію.

3. За результатами аналізу логістичної діяльності виробничих підприємств агропродовольчого комплексу і, зокрема олійно-жирової галузі, встановлено, що проблеми її здійснення і подальшого розвитку зумовлені насамперед відсутністю відповідних теоретико-методологічних засад. Розгляд та аналіз категорій «діяльність», «господарська діяльність», «функція», «процес», «операція» і «логістика» надав можливість уточнити дефініцію «логістична діяльність» з урахуванням галузевої специфіки господарювання підприємств агропродовольчого комплексу. Рекомендовано розглядати логістичну діяльність як неодмінний напрям господарської діяльності, пов'язаний із плануванням, організацією, управлінням та контролем матеріальних потоків і відповідної їм інформації при постачанні на підприємство необхідних ресурсів, виробництві продукції, її розподілі й збуті, утилізації і знищенні відходів. Конкретизовано мету, завдання, спрямованість, суб'єкти, об'єкти та результат здійснення логістичної діяльності.

У ході дослідження розвинуто підхід до обґрунтування місця й ролі логістичної діяльності в практиці господарювання підприємств агропродовольчого комплексу й визначено її економічну природу. Доведено, що цей вид діяльності є одним із ключових складників господарювання підприємств.

Виконано критичний аналіз і узагальнення сучасних підходів до оцінки логістичної діяльності виробничих підприємств, на основі чого встановлено відсутність єдиного погляду науковців і практиків щодо її оцінювання. Для розв'язання проблеми всебічної оцінки логістичної діяльності обґрунтовано необхідність оцінювання її результативності й економічної ефективності.

4. За результатами дослідження підтверджено наявність істотного зв'язку між ефективністю логістичної і господарської діяльності виробничих підприємств. Розроблено методичний підхід щодо обґрунтування доцільності виконання логістичної діяльності для підприємств олійно-жирової галузі й запропонована послідовність виконання дій і заходів для її поліпшення.

Для формування теоретико-методологічних засад розвитку логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі розроблено класифікацію її видів. В основу запропонованої класифікації покладено галузеву специфіку господарювання виробничих підприємств, а саме поділ логістичної діяльності

на види за фазами переміщення матеріальних потоків та функціями, що виконуються в їхніх межах при здійсненні господарської діяльності. Класифікація включає в себе шість видів логістичної діяльності стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків, що властиві виробничим підприємствам олійно-жирової галузі, та 15 типових її видів за функціями. Управління логістичними інформаційними потоками рекомендовано виділяти як окремий міжвидовий вид логістичної діяльності.

Обґрунтовано, що ключовими компонентами, які забезпечують ефективне здійснення й дальший розвиток логістичної діяльності на підприємствах є такі системи: логістична, логістичного менеджменту та реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат. Доведено, що логістична система виступає у ролі продуцента логістичної діяльності на підприємствах, логістичний менеджмент забезпечує організацію, планування й управління процесом її здійснення, а система реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат дає змогу своєчасно визначати й оцінювати витрати на здійснення всього комплексу видів логістичної діяльності.

5. Розвинуто методичний підхід до ідентифікації логістичних витрат, дослідження процесу їх утворення і накопичення та обґрунтування місця вказаних витрат у системі оцінок логістичної діяльності. Підтверджено безпосередній зв'язок логістичних витрат з основними показниками оцінки господарської діяльності виробничих підприємств: собівартістю продукції, чистим прибутком, рентабельністю, чистим грошовим потоком й індексом доходності інвестицій. Рекомендовано логістичні витрати при оцінюванні логістичної діяльності використовувати як загальний оціночний вартісний показник.

Для якісної оцінки та аналізу логістичних витрат запропоновано удосконалених їх класифікацію, в основу якої покладено поділ логістичних витрат на поточні й капітальні, що узгоджується з авторською класифікацією видів логістичної діяльності, нормативними документами та інструкціями з обліку витрат на підприємствах. Класифікація надає можливість порівнювати між собою витрати на виконання кожного виду логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізуються в їхніх межах, а також із загальними логістичними витратами на здійснення господарської діяльності підприємства.

6. Формалізована аналогова модель господарювання підприємств олійно-жирової галузі з урахуванням зв'язків із постачальниками і споживачами, складена схема формування впливу внутрішнього і зовнішнього середовища на логістичну діяльність підприємств. Розвинуто методичний підхід до оцінки чинників впливу на господарювання підприємств та їх логістичну діяльність із використанням експертного опитування та кластерного аналізу. Встановлено й охарактеризовано чинники мікро-, мезо- та макросередовища, що істотно впливають на розвиток олійно-жирової галузі й господарську діяльність її підприємств, а також на зміст і форму організації логістичної діяльності та подальший її розвиток. З'ясовано, що потреба в подальшому розвитку логістичної діяльності на виробничих підприємствах олійно-жирової галузі

зумовлена в основному найбільш впливовими чинниками організаційно-управлінського і техніко-технологічного характеру.

7. Дослідження показників господарювання підприємств олійно-жирової галузі надало можливість встановити істотне зростання витрат на виробництво продукції у 2008–2014 рр., підвищення собівартості реалізованої продукції і зниження рентабельності й прибутку. З'ясовано, що на стан показників господарювання підприємств значною мірою вплинула недосконала організація логістичної діяльності та недостатньо ефективне її здійснення, що є одним із чинників істотного зростання логістичних витрат.

Для з'ясування рівня впливу логістичних витрат на основні показники господарювання підприємств олійно-жирової галузі, у ході дослідження визначено усереднені частки логістичних витрат за кожним елементом операційних витрат, у собівартості реалізованої продукції і чистому доході від її реалізації та у витратах, що не входять в собівартість реалізованої продукції.

З метою визначення проблемних місць у господарській діяльності підприємства встановлено структуру логістичних витрат за фазами переміщення матеріальних потоків й функціями, що реалізуються в їхніх межах відповідними підрозділами. З'ясовано, що найістотніші витрати на логістичну діяльність мають місце за фазами розподілу й збуту готової продукції, постачання на підприємства матеріальних ресурсів, виробництва продукції й утилізації відходів та при виконанні в їхніх межах функцій складування й зберігання матеріальних ресурсів, їхнього транспортування й переміщення, вантажопереробки й управління запасами. На цій підставі констатовано, що покращення основних показників господарювання підприємств галузі можливе шляхом подальшого поліпшення визначених видів логістичної діяльності.

8. Із використанням експертного опитування й методу аналізу ієрархій встановлено пріоритети логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків та виконуваних у їхніх межах функцій. Доведено, що для досліджуваних підприємств пріоритет логістичної діяльності зміщується на фази утилізації відходів та розподілу продукції на ринку. Також особливої важливості набуває такий функціональний вид логістичної діяльності як реєстрація, аналіз і контроль логістичних витрат. Визначені види логістичної діяльності потребують на підприємствах олійно-жирової галузі подальшого поліпшення.

9. Розроблено науково-теоретичні засади оцінки логістичної діяльності для виробничих підприємств олійно-жирової галузі: сформульовано принципи й основні вимоги до побудови системи оціночних показників, обґрунтовано їх якісно-кількісний склад та визначено наявність між ними причинно-наслідкових зв'язків. Запропоновано схему аналізу обраних оціночних показників результативності й ефективності логістичної діяльності підприємств у системі комплексної її оцінки.

Застосування запропонованої системи оціночних показників на практиці надасть можливість виконувати оцінку результативності й економічної ефективності логістичної діяльності на оперативному, тактичному й стратегічному рівнях управління логістикою на підприємстві.

За результатами дослідження доведено, що логістичні витрати є вартісним показником оціночної бази логістичної діяльності сучасних підприємств. Обґрунтовано, що оцінка логістичних витрат повинна виконуватись на основі їхньої деталізації за видами логістичної діяльності стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізують в їхніх межах відповідні підрозділи підприємства. З огляду на це розроблено методичний підхід до визначення загальних поточних логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі. Підхід узгоджується із авторськими класифікаціями видів логістичної діяльності та логістичних витрат й враховує причинно-наслідкові зв'язки між частковими й узагальнюючими показниками оцінки цих витрат для кожного ієрархічного рівня управління логістикою на підприємствах.

У відповідності до методичного підходу запропоновано порядок обчислення логістичних витрат для виробничих підприємств олійно-жирової галузі.

10. Розроблено методичні засади створення на підприємствах олійно-жирової галузі системи реєстрації, аналізу й контролю витрат на логістичну діяльність, обґрунтовано її склад і структуру, охарактеризовано специфіку функціонування запропонованої системи і рекомендації щодо практичного її використання.

Запровадження на підприємствах галузі системи реєстрації, аналізу й контролю витрат створює підґрунтя для належної організації їх обліку в загальній системі управління витратами. Отримана інформація про витрати на здійснення всіх видів логістичної діяльності надасть можливість підприємствам визначати пріоритети її подальшого розвитку та своєчасно розробляти й ухвалювати відповідні управлінські рішення.

11. Розроблено і запропоновано до практичної реалізації на підприємствах олійно-жирової галузі системний підхід до інформаційного забезпечення управління потоками відходів, який надасть можливість істотного поліпшення логістичної діяльності на підприємствах галузі за рахунок підвищення ефективності виконання процесів утилізації й знищення відходів та удосконалення процесу реєстрації, аналізу й контролю витрат на здійснення відповідних логістичних активностей.

12. Удосконалено методичні підходи щодо визначення ефективності інвестицій в логістичну систему і оцінки впливу оборотних активів на підвищення економічного ефекту логістичної діяльності виробничих підприємств. Практична їх реалізація дасть можливість обґрунтувати доцільність і своєчасність інвестицій в логістичні системи підприємств з позиції забезпечення належного рівня економічної ефективності логістичної діяльності.

Отримані за результатами дисертаційної роботи наукові положення та практичні рекомендації є методологічним підґрунтям для подальших досліджень проблематики підвищення результативності й економічної ефективності логістичної діяльності суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Сумець О. М. Логістичні витрати підприємства: теоретичний аспект : [монографія]. – Харків : КП «Міськдрук», 2013. – 224 с. (11,2 ум. друк. арк.).

2. Павлов К.В. Інноваційно-інвестиційні, ресурсні та управлінські складові розвитку підприємств-учасників інтеграційних об'єднань : [міжнародна колективна монографія] / К.В. Павлов, Н.Й. Коніщева, В.В. Власов й ін. ; під заг. ред. д.е.н. проф. К.Ф. Ковальчука. – Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2013. – 503 с. (29,3 ум. друк. арк.). – *Особистий внесок здобувача: підрозділ 6.2 «Логістичний менеджмент як складова механізму ефективного управління підприємствами-учасниками інтегрованого об'єднання» (0,6 др. арк.).*

3. Сумець О. М. Управління матеріальними запасами – ключовий аспект логістичної діяльності сучасного підприємства : [монографія] / О.М. Сумець, Є.М. Ігнатова, М.М. Назарян й ін. ; за ред. О.М. Сумця. – Харків : КП «Міська друкарня», 2014. – 256 с. (10,9 ум. друк. арк.). – *Особистий внесок здобувача: розділ 1 «Управління матеріальними запасами – ключовий аспект логістичної діяльності сучасного підприємства», розділ 2 «Удосконалення методичного апарату управління запасами сучасного підприємства» (3,5 др. арк.).*

4. Вігнжевіч Д. Н. Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія і практика : [колективна монографія у 2-х томах] / Д.Н. Вігнжевіч, А. Хамзагіс, В.Г. Васильєва й ін. ; за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ : ФОРМ Дроб'язко С.І., 2014. – Т.2. – 408 с. (19,3 ум. друк. арк.). – *Особистий внесок здобувача: підрозділ 3.18 «Підготовчий етап організації аналізу логістичних витрат на переробних підприємствах аграрного сектору економіки» (0,5 др. арк.).*

5. Приходько І. П. Обліково-фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України на інноваційній основі : [колективна монографія] / І.П. Приходько, Г.Є. Павлова, А.Г. Лисанська й ін. ; за заг. ред. Г.Є. Павлової та І.П. Приходька. – Дніпропетровськ : Герда. – 2015. – 524 с. (32,8 ум. друк. арк.). – *Особистий внесок здобувача: підрозділ 2.5 «Методологічний аспект визначення витрат на виконання функціональних видів логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу» (0,5 др. арк.).*

6. Сумець О. М. Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу : [монографія] / О.М. Сумець. – Харків : ТОВ «Друкарня Мадрид», 2015. – 544 с. (31,62 ум. друк. арк.).

Патенти і свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір:

7. Патент України № 92417 «Система інформаційного забезпечення управління потоками відходів підприємств олійно-жирової галузі» : Заявка № u 2014 03332, МПК (2014.01) G05B 19/00, G05B 19/04 (2006.01), G05B 19/12 (2006.01). Власник і винахідник: Сумець Олександр Михайлович / Опублік. 11.08.2014, бюл. Держ. служби інтел. власн. України № 15/2014.

8. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Методика оцінки ефективності логістичної діяльності підприємств / О.М. Сумець. – № 57514 ; заявл. 07.10.2014 ; зареєстр. 04.12.2014.

9. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Методика оцінки результативності логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу / О.М. Сумець. – № 57515 ; заявл. 07.10.2014 ; зареєстр. 04.12.2014.

10. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Методика комплексної оцінки логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу / О.М. Сумець. – № 58345 ; заявл. 01.12.2014 ; зареєстр. 29.01.2015.

11. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Алгоритм визначення результативності функціонування організаційної структури управління логістикою на підприємстві / О.М. Сумець. – № 58923 ; заявл. 19.01.2015 ; зареєстр. 16.03.2015.

Статті у наукових фахових виданнях:

12. Сумець А. М. Классификация логистических расходов / А.М. Сумец // Зб. наук. праць Черкаського держ. технологічного ун-ту. – Сер. : Економічні науки. – 2010. – Вип. 25. – Частина III. – Т.1. – С. 210-214 (0,15 др. арк.).

13. Сумець О. М. Методика оцінки втрачених вигод у діяльності логістичних утворень / О.М. Сумець // Зб. наук. праць «Вісник нац. техн. ун-ту «Харківський політехнічний інститут». – Тематичний вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Сер. : Економічні науки. – 2010. – № 62. – С.71-75 (0,23 др. арк.).

14. Сумець О. М. Організаційне проектування логістичної системи підприємства / О.М. Сумець // Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля. – № 6 (177). – 2012. – Ч.2. – С. 76-81 (0,5 др. арк.).

15. Сумець О. М. Логістична діяльність підприємства: формалізація операційної підсистеми логістичної системи / О.М. Сумець // Вісник ХНТУСГ ім. Петра Василенка. – Сер. : Економічні науки. – 2013. – Вип. 137. – С. 240-246 (0,32 др. арк.).

16. Сумець О. М. Сучасні підходи до тлумачення дефініції «Логістична система» / О.М. Сумець // Наук. журнал «Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля». – 2013. – Ч. 1. – № 5 (194). – С. 106-110 (0,5 др. арк.).

17. Сумець О. М. Алгоритм визначення максимальних логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності підприємства / О.М. Сумець // Наук.-практ. журнал «Економіка Крима». – 2013. – № 1 (42). – С. 326-333 (0,4 др. арк.).

18. Сумець О. М. Змістовий аналіз дефініції «логістична діяльність» / О.М. Сумець // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4 (21). – С. 290-296 (0,4 др. арк.).

19. Сумець О. М. Ключові фактори впливу на вибір місця розташування об'єктів логістичної системи господарського агропромислового формування / О.М. Сумець // Інноваційна економіка. – 2013. – № 10 (48). – С. 22–26 (0,35 др. арк.).

20. Сумець О. М. Основні компоненти логістичного менеджменту в аспекті забезпечення безпеки й ефективної логістичної діяльності підприємств / О.М. Сумець // Наук.-техн. зб. «Комунальне господарство міст». – Сер. : Економічні науки. – 2013. – Вип. 111. – С. 194-201 (0,4 др. арк.).

21. Сумець О. М. Логістична система підприємства АПК: визначення, аналогова модель функціонування, основні завдання / О.М. Сумець // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 166-175 (0,5 др. арк.).

22. Сумець О. М. Інформаційна система управління потоками відходів як засіб забезпечення безпеки й ефективності логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі / О.М. Сумець // Зб. наук. праць Таврійського держ. агротехнологічного ун-ту. – Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 4 (24). – С. 228-234 (0,4 др. арк.).

23. Сумець А. М. Целевой подход к управлению активами предприятия как метод повышения эффективности его логистической деятельности / А.М. Сумец // Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В.И. Вернадского. – Сер. : Экономика и управление. – 2013. – Т. 26 (65). – № 2. – С. 147-155 (0,45 др. арк.).

24. Сумець О. М. Систематизація чинників розвитку агрологістики в Україні / О.М. Сумець // Економіка та управління АПК. – 2013. – Вип. 11. – С. 139-145 (0,35 др. арк.).

25. Сумець О. М. Основні положення і принципи формування системи оцінних показників логістичної діяльності підприємств АПК / О.М. Сумець // Зб. наук.-практ. статей «Вісник економіки транспорту і промисловості». – Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 45. – С. 119-122 (0,4 др. арк.).

26. Сумець О. М. Аспект економічної безпеки підприємства в трактуванні дефініції «логістична система» / О.М. Сумець // Наук.-техн. зб. «Комунальне господарство міст». – Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 113. – С. 253-258 (0,4 др. арк.).

27. Сумець О. М. Систематика видів логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу / О.М. Сумець // Економічний форум. – 2014. – № 2. – С. 157-163 (0,35 др. арк.).

28. Sumets A. M. Factors of logistics development at the present stage of market transformations / A.M. Sumets // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка» «Проблеми економіки та управління». – 2014. – № 779. – С. 106-112 (0,35 др. арк.).

29. Сумець О. М. Фактори розвитку олійно-жирової галузі та їх вплив на логістичну діяльність підприємств / О.М. Сумець // Вісник ХНТУСГ ім. Петра Василенка. – Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 149. – С. 281-289 (0,5 др. арк.).

30. Сумець О. М. Система оцінних показників результативності логістичної діяльності підприємства / О.М. Сумець // Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. – Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 6. – Ч.3. – С. 161-164 (0,4 др. арк.).

31. Сумець О. М. Євентуальні сценарії розвитку АПК України як основа формування концепції логістичної діяльності сільгосп підприємств / О.М. Сумець // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Сер. : Економічні науки. – 2014. – № 3. – С. 207-216 (0,5 др. арк.).

32. Сумець О. М. Змістовий аналіз категорій «ефективність» і «результативність» логістичної діяльності / О.М. Сумець // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Сер. : Економічні науки. – 2014. – № 6. – С. 185-191 (0,35 др. арк.).

33. Сумець О. М. Система оцінних показників ефективності логістичної діяльності підприємства / О. М. Сумець // Вісник Одеського нац. ун-ту. – Сер. : Економічні науки. – 2014. – Том 19. – Вип. 3. – С. 230-234 (0,45 др. арк.).

34. Сумець О. М. Методологічний аспект формування системи оцінних показників логістичної діяльності підприємств АПК / О.М. Сумець // Наук. журнал «Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля». – 2014. – Ч. 1. – № 4 (211). – С. 17-21 (0,45 др. арк.).

35. Ульянченко О. В. Підвищення якості прогнозування показників логістичної діяльності підприємств АПК / О.В. Ульянченко, О.М. Сумець // Вісник аграрної науки. – 2014. – № 11. – С. 57-61 (0,40 др. арк.). – *Особистий внесок здобувача: обґрунтування підходу до підвищення якості прогнозування показників логістичної діяльності підприємств аграрного сектору (0,15 др. арк.).*

36. Сумець О. М. Системна модель середовища функціонування підприємств олійно-жирової галузі як основа організації їх логістичної діяльності / О.М. Сумець // Економічний форум. – 2015. – № 1. – С. 171-178 (0,4 др. арк.).

37. Сумець О. М. Вплив логістичних витрат на основні показники господарювання підприємств олійно-жирової галузі / О.М. Сумець // Вісник ХНТУСГ ім. Петра Василенка. – Сер. : Економічні науки. – 2015. – Вип. 161. – С. 289–296 (0,4 др. арк.).

Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які включені до міжнародних науково-метричних баз:

38. Сумец А. М. Алгоритм оценки влияния изменения размера запаса материальных ресурсов на изменение экономического эффекта в логистической системе предприятия / А.М. Сумец // Научно-теоретический ежемесячный журнал «Вестник Полоцкого государственного университета». – Серия D : Экономические и юридические науки. – 2012. – № 13. – Полоцк : Изд-во УО «Полоцкий государственный университет». – С. 53-56 (0,4 др. арк.).

39. Викулов В. А. Методические основы управления риском в кругообороте оборотных средств интегрированных предприятий / В.А. Викулов, А.Г. Бутрин, А.М. Сумец // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 2; URL : [http : //www.science-education.ru/108-8645](http://www.science-education.ru/108-8645) (0,45 др. арк.). – *Особистий внесок здобувача: сформульована проблема і запропонований склад ризиків за стадіями кругообігу оборотних засобів (0,08 др. арк.).*

40. Сумец А. М. Оценка эффективности использования активов логистической системы предприятия на основе целевого подхода / А.М. Сумец // Вестник государственного университета управления. – № 7. – М. : ГУУ, 2013. – С. 151-155 (0,35 др. арк.).

41. Сумец А. М. Организация логистической деятельности на предприятиях агропромышленного комплекса с поддержкой функции экономической безопасности / А.М. Сумец // Междунар. сб. научн. трудов «Рынок транспортных услуг (проблемы повышения эффективности)». – 2013. – Вып. 6. – Гомель : УО «БГУТ». – С. 217-223 (0,4 др. арк.).

42. Сумец А. М. Концептуальный подход к организации логистической деятельности на предприятиях по производству и переработке сельскохозяйственной продукции / А.М. Сумец // Научно-теорет. ежемесячный журнал «Вестник Полоцкого государственного университета». – Серия D : Экономические и юридические науки. – 2014. – № 4. – Полоцк : Изд-во УО «Полоцкий государственный университет». – С. 123-127 (0,3 др. арк.).

43. Сумець О. М. Методичний аспект визначення загальних поточних логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності підприємства / О.М. Сумець // БІЗНЕСИНФОРМ. – 2014. – № 11. – С. 182-187 (0,5 др. арк.).

44. Сумець А. М. Анализ оценочных показателей хозяйствования предприятий масложировой отрасли Украины / А.М. Сумец // Научно-теорет. ежемесячный журнал «Вестник Полоцкого государственного университета». – Серия D : Экономические и юридические науки. – 2015. – № 5. – Полоцк : Изд-во УО «Полоцкий государственный университет». – С. 74-79 (0,3 др. арк.).

Тези доповідей на науково-практичних конференціях, конгресах:

45. Сумець А. М. О дополнении классификации логистических расходов для целей их учета, контроля и анализа / А.М. Сумец // Матеріали VII-ої Міжнар. наук.-практ. конф. «Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю» (14-16 квітня 2010 р.) ; у 2-х томах / Мін-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т ; відп. ред. В.М. Яценко. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Том. 1. – С. 53-55 (0,15 др. арк.).

46. Сумець А. М. К вопросу о создании системы регистрации и учета логистических затрат на предприятии /А.М. Сумец // Материалы междунар. научно-практ. конф. «Совершенствование учета, анализа и контроля как механизмов информационного обеспечения устойчивого развития экономики» (2-3 июня 2011 г.). – Полоцк : УО «Полоцкий государственный университет», 2011. – С. 151-153 (0,15 др. арк.).

47. Сумець О. М. Ключові чинники впливу на розвиток агрологістики в Україні / О.М. Сумець // Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. «Перспективні напрямки розвитку галузей АПК і підвищення ефективності наукового забезпечення агропромислового виробництва» (18-19 вересня 2013 р.). – Тернопіль : Крок. – С. 218-220 (0,15 др. арк.).

48. Сумець О. М. До питання забезпечення ефективної логістичної діяльності підприємств аграрного сектору / О.М. Сумець // 3б. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. «Менеджмент і логістика – перспективні напрямки розвитку економіки» (20-21 вересня 2013 р.). – К. : ГО «Київський економічний науковий центр». – С. 57-58 (0,1 др. арк.).

49. Сумець О. М. Візитна картка логістичної діяльності суб'єктів господарювання / О.М. Сумець // Проблемы подготовки профессиональных кадров по логистике в условиях глобальной конкурентной среды : Сб. докладов XI Междунар. научно-практ. конф. [Отв. ред. М.Ю. Григорак, Л.В. Савченко] (25-26 жовтня 2013 р.). – К. : Логос, 2013. – С. 495-498 (0,15 др. арк.).

50. Sumets A. M. Factors affecting the security of supply of business economics agricultural sector / A.M. Sumets // Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami - 2013» (07–15 listopada 2013 roku). – Vol. 8 «Ekonomiczne nauki». – Przemysli : Nauka i studia, 2013. – P. 22-24 (0,15 др. арк.).

51. Сумець А. М. Ключевые задачи повышения эффективности логистической деятельности предприятий АПК / А.М. Сумец // Материалы VIII

Международ. научно-практ. конф. «Стратегия и тактика развития производственно-хозяйственных систем» (28-29 ноября 2013 г.). – Гомель : ГГТУ им. П.О. Сухого, 2013. – С. 181-183 (0,15 др. арк.).

52. Сумец А. М. Учет и контроль логистических затрат – основа эффективной логистической деятельности предприятия / А.М. Сумец // Материалы научно-практ. конф. проф.-препод. состава «Экономические и организационные проблемы управления в современных условиях» / Под ред. В.М. Панченко, Н.А. Кулагиной (25 декабря 2013 г.). – Брянск : БГТУ, 2014. – С. 567-570 (0,15 др. арк.).

53. Сумець О. М. Вихідні положення підходу до розробки методики оцінки логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу / О.М. Сумець // 36. тез наук. робіт учасників Міжнарод. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми світової і національної економіки в умовах глобалізації». – Ч. II (21-22 лютого 2014 р.). – Одеса : ЦЕДР, 2014. – С. 40-41 (0,1 др. арк.).

54. Сумець О. М. Систематика факторів впливу на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі / О.М. Сумець // Матеріали V Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф. «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» (8-10 квітня 2014 р.). – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 102-104 (0,15 др. арк.).

55. Сумец А. М. Логистическая система АПК: особенности структуры и совершенствования логистической деятельности / А.М. Сумец // Материалы международ. научно-практ. конф. «Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы» (10–11 апреля 2014 г.) / Международ. ун-т «МИТСО». – Минск : Международ. ун-т «МИТСО», 2014. – С. 479-480 (0,1 др. арк.).

56. Сумец А. М. Некоторые проблемы начального этапа формирования методологической базы планирования и организации логистической деятельности на предприятиях / А.М. Сумец // Сб. статей VII научно-практ. конф. с международ. участием «Эффективная логистика» (24 апреля 2014). – Челябинск : ИЦ ЮУрГУ, 2014. – С. 165-170 (0,35 др. арк.).

57. Сумець О. М. Система оцінних показників логістичної діяльності підприємств АПК / О.М. Сумець // Матеріали V Міжнарод. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку транспортних систем і логістики» (5-8 травня 2014 року) : 36. наук. праць / Міністерство освіти і науки України, Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля [та ін.]. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2014. – С. 54-55 (0,1 др. арк.).

58. Сумець О. М. Ключові види логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу / О.М. Сумець // Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю «Роль науки у підвищенні технологічного рівня і ефективності АПК України» (15-16 травня 2014 р.). – Тернопіль : Крок, 2014. – С. 217-220 (0,15 др. арк.).

59. Sumets A. M. Categories of difference «efficiency» and «performance» logistics of business / A.M. Sumets // Institutijnelle Grundlagen fur die funktionierung der oekonomik unter den bedingungen der transformation : Sammelwerk der wissenschaftlicchen Artickel. – Vol. 1. – Verlag SWG imex GmbH, Nurnberg, Deutschland, 2014. – S. 290–293 (0,15 др. арк.).

60. Сумец А. М. Логистические затраты – общий показатель оценочной базы результативности и эффективности логистической деятельности предприятий АПК / А.М. Сумец // Украина-България-Европейски съюз: съвременно състояние и перспективи. – Сб. с доклади от международна научна конференция (31 септември 2014 г.). – Том 1. – Варна-Херсон : Изд-во «Наука и економика», 2014. – С. 204–207 (0,16 др. арк.).

61. Сумець О. М. Видовий поділ логістичної діяльності, здійснюваної на підприємствах олійно-жирової галузі / О.М. Сумець // Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики» (2–3 квітня 2015 р.). – Харків, 2015. – С. 162–164 (0,15 др. арк.).

62. Сумец А. М. Соотношение между условно-постоянными и условно-переменными логистическими затратами предприятий масложировой отрасли / А.М. Сумец // Научн. электрон. издание «Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы» ; [материалы Междунар. науч.-практ. конф. (16–17 апреля 2015 г.)]. – Минск : МИТСО, 2015. – С. 586–588 (0,12 др. арк.).

Публікації в інших наукових і спеціалізованих виданнях:

63. Сумец А. М. История рождения и становления логистики / А.М. Сумец // Еженедельный информационный бюллетень «Экспресс анализ законодательных и нормативных актов. – 2003. – № 40 (406). – С. 23-27 (0,4 др. арк.).

64. Сумец А.М. К вопросу о создании службы логистики на предприятии / А.М. Сумец // Междунар. научно-практ. журнал «Логистика: проблемы и решения». – 2007. – № 6. – С. 30-35 (0,4 др. арк.).

65. Сумец А. М. Оценка эффективности организационной структуры службы логистики предприятия / А.М. Сумец // Междунар. научно-практ. журнал «Логистика : проблемы и решения». – 2009. – № 3. – С. 29-35 (0,4 др. арк.).

66. Сумець О. М. Логістичні системи: сутність, зміст, особливості проектування : [препринт] / О.М. Сумець, Т.М. Кротенко – Харків : Міськдрук, 2011. – 80 с. – *Особистий внесок здобувача: підготовлено розділ 1 «Методологічні основи аналізу та синтезу логістичних систем», розділ 2 «Теоретико-методологічні засади проектування логістичних систем» (2,8 др. арк.).*

67. Сумець О. М. Рекомендації щодо запровадження синтетичного обліку логістичних витрат на підприємстві / О.М. Сумець // Междунар. научно-практ. журнал «Логистика : проблемы и решения». – № 4. – 2011. – С. 42–47 (0,35 др. арк.).

68. Сумець О. М. Актуальність запровадження логістики в господарську діяльність підприємств АПК / О.М. Сумець // Междунар. научно-практ. журнал «Логистика : проблемы и решения». – № 4. – 2013. – С. 38-44 (0,35 др. арк.).

69. Сумец А. М. Проблемы повышения эффективности логистической деятельности АПК Украины / А.М. Сумец // Междунар. научно-практ. журнал Логистика : проблемы и решения. – 2013. – № 6 (49). – С. 35-39 (0,3 др. арк.).

70. Сумець О. М. Критичний аналіз підходів до оцінки логістичної діяльності підприємств : [препринт] / О.М. Сумець. – Харків : КП «Міськдрук», 2014. – 32 с. (1,2 др. арк.).

АНОТАЦІЯ

Сумець О.М. Логістична діяльність підприємств олійно-жирової галузі та оцінка її ефективності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка і управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій, Київ, 2016.

У дисертації розглянуто теоретико-методологічні та практичні аспекти логістичної діяльності суб'єктів господарювання агроринку. Досліджено можливості розвитку аграрної логістики в Україні. Обґрунтовано, що логістична діяльність є одним із ключових напрямів господарювання підприємств агропродовольчого комплексу. Висвітлено результати критичного аналізу сучасних концепцій та практик оцінювання логістичної діяльності підприємств різної галузевої належності.

Запропоновано концептуальний підхід до організації і дальшого розвитку логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі. Удосконалено класифікацію видів логістичної діяльності з урахуванням специфіки господарювання підприємств галузі. Визначені й схарактеризовані основні компоненти, що забезпечують належний рівень ефективності логістичної діяльності на виробничих підприємствах.

Виконано аналіз стану та практики логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі. Досліджено склад і структуру витрат на логістичну діяльність, запропоновано удосконалену їх класифікацію. Обґрунтовані пріоритетні напрями здійснення логістичної діяльності на олійнодобувних підприємствах та розроблено методичне забезпечення для оцінки результативності й ефективності їх логістичної діяльності. Розроблено методичний підхід до обчислення загальних поточних логістичних витрат для підприємств олійно-жирової галузі. Запропоновано шляхи розвитку логістичної діяльності для галузевих підприємств. Удосконалено методи оцінки логістичних рішень, спрямованих на підвищення економічної ефективності логістичної діяльності.

Ключові слова: підприємство, олійно-жирова галузь, аграрна логістика, логістична діяльність, логістичні витрати, результативність, ефективність, оцінка, логістичне рішення.

АННОТАЦИЯ

Сумец А.М. Логистическая деятельность предприятий масложировой отрасли и оценка ее эффективности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный университет пищевых технологий, Киев, 2016.

В диссертации рассмотрены теоретико-методологические и практические аспекты логистической деятельности субъектов хозяйствования аграрного рынка. Выполнен анализ эволюции логистики, показана ее роль и значимость

для практики хозяйствования современных предприятий. Указано, что принципы, правила и положения логистики составляют теоретическую основу логистической деятельности предприятий в современных условиях. Предложено авторское определение термина «логистика».

Исследованы возможности развития агрологистики в Украине. Выявлены, количественно оценены и систематизированы факторы, оказывающие существенное влияние на становление и дальнейшее развитие агрологистики.

Обосновано, что логистическая деятельность является одним из ключевых направлений хозяйствования современных предприятий агропродовольственного комплекса. На основе анализа категорий «операция», «процесс», «функция», «хозяйственная деятельность» и «деятельность» и их иерархического положения в терминологическом аппарате менеджмента и экономики уточнено понятие «логистическая деятельность» с учетом специфики хозяйствования предприятий отрасли. Конкретизированы цель, задачи, направленность, субъекты, объекты и результат логистической деятельности.

Выполнен критический анализ современных концепций оценки логистической деятельности предприятий различной отраслевой принадлежности. Констатируется, что для решения задачи всесторонней оценки логистической деятельности предприятий необходимо определять ее результативность и эффективность.

В диссертации подтверждено существование связи между эффективностью логистической и хозяйственной деятельностью производственных предприятий. Разработан алгоритм обоснования целесообразности осуществления логистической деятельности на предприятиях отрасли и предложен концептуальный подход к ее организации и дальнейшему развитию. Приведена усовершенствованная классификация видов логистической деятельности, в основу которой положено фазовое деление перемещения материальных потоков и функциональное разделение логистических активностей, реализуемых в логистической системе предприятия.

В работе обосновано, что ключевыми компонентами, обеспечивающими реализацию эффективной логистической деятельности на предприятиях отрасли, являются три вида систем: логистическая, логистического менеджмента, регистрации, анализа и контроля логистических затрат.

Учитывая актуальность оценки логистических затрат на предприятиях отрасли, предложен методологический подход к идентификации затрат этого вида и установлению их влияния на эффективность логистической деятельности. Уточнена категория «логистические затраты», установлена связь логистических затрат с основными оценочными показателями хозяйствования предприятий: себестоимостью, чистым доходом, рентабельностью и другими. На основе этого доказано, что эти затраты в оценках логистической деятельности следует использовать как общий стоимостной показатель ее результативности и экономической эффективности. Для более полного учета логистических затрат при оценках логистической деятельности в работе предложена усовершенствованная их классификация.

Произведена оценка реального уровня и практики логистической деятельности на предприятиях масложировой отрасли. Установлена связь логистических затрат с основными показателями хозяйствования предприятий отрасли. Исследованы состав и структура затрат на логистическую деятельность специализированных маслодобывающих предприятий. Обоснованы приоритетные направления развития логистической деятельности на предприятиях масложировой отрасли.

Разработано методическое обеспечение для оценки результативности и экономической эффективности логистической деятельности и расчета общих текущих логистических затрат для производственных предприятий масложировой отрасли. Предложены пути развития логистической деятельности отраслевых предприятий и усовершенствованные методы оценки логистических решений, направленных на повышение экономической эффективности указанного вида деятельности.

Ключевые слова: предприятие, масложировая отрасль, аграрная логистика, логистическая деятельность, логистические затраты, результативность, эффективность, оценка, логистическое решение.

ABSTRACT

Sumets A.M. Logistical activities of enterprises of oil and fat industry and assessment of its effectiveness. – Manuscript.

Thesis for the degree of doctor of economic sciences in specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (by types of economic activities). – National university of food technologies, Kiev, 2016.

In the dissertation the theoretical and methodological and practical aspects of the logistics businesses of the agricultural market. Possibilities of agricultural logistics in Ukraine. Proved that logistics activities is one of the key areas of management companies agri-food sector. The results of the critical analysis of modern concepts and practices of evaluation of logistics enterprises in different industry sector.

The conceptual approach to the organization and further development of logistics enterprises in oil and fat industry. Improved classification of logistical activity-specific management industry. And points identified key components that provide the appropriate level of logistic efficiency in manufacturing plants.

The analysis of the status and practices of the logistics enterprises in oil and fat industry. Studied composition and structure costs for logistics activities proposed improved their classification. Grounded priority areas for the implementation of logistics enterprises oliynodobuvnyh developed methodological support and to assess the effectiveness and efficiency of their logistics activities. The methodical approach to the calculation of current total logistics costs for companies oil and fat industry. Ways of logistics activities for industrial companies. Improved methods for evaluating logistics solutions aimed at improving the economic efficiency of logistics activities.

Key words: enterprise, fat and oil industry, agricultural logistics, logistics activities, logistics costs, effectiveness, efficiency, evaluation, logistics solution.

Підписано до друку 18.01.2016 р. Наклад 110 пр.
Замовлення № 22. Формат 60×90/16
Обсяг 1,9 ум. друк. арк.

КП «Міська друкарня»,
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44.
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія ДК № 3613 від 29.10.2009 р.